

XVIII 8925

Чырвоная Беларусь

ЦАНА
15
КАП.

N 16

Калгасьнікі за рамонтам жніяркі.

На 2-е ПАЎГОДЗЬДЗЕ 1930 г.

На 2-е ПАЎГОДЗЬДЗЕ 1930 г.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА

НА ЎСЕ ВЫДАНЫІ БЕЛАРУСКАЙ ПЭРЫОДЫКІ

Назва выданняў	Характар	Пэрыодыч- насьць	Умовы падпіскі:			
			1 м-ц	3 м-цы	6 м-цаў	1 год
Бальшавік Беларусі	Ворган ЦК КП(б)Б.	Штомесячн.	— 35	1 05	2 10	4 20
Партыйны работнік	„ „ „	Двухтыднёв.	— 25	— 75	1 50	2 75
Іскры Ільіча	Ворган ЦК ЛКСМБ	Штомесячн.	— 15	— 45	— 90	1 80
Бюлетэнь СНК	Ворган СНК БССР	Па наапапен. матэрыял.	— —	— —	2 50	5 —
Маладняк	Літ.-мастацк. час.	Штомесячн.	— 30	— 90	1 60	3 —
Узвышша	Літ.-мастацк. і крытыкі	На год 10 нум.	— —	— —	3 —	5 —
Сельская і лясн. гаспадарка	Ворган Інстытуту імя Леніна	На год 6 нум.	2 —	— —	2 50	5 —
Савецкае будаўніцтва	Ворган Дзяржпляну	Штомесячн.	— —	2 —	4 —	7 50
Паляўнічы Беларусі	Ворг. Белпрамкооп- саюзу Паляўнічых	Штомесячн.	— 30	— 70	1 20	2 —
Беларуская работніца і ся- лянка	Ворган жанаддзелу ЦК КП(б)Б	Двухтыднёв.	— 15	— 45	— 90	1 80
Збор законаў і загадаў.	Ворган ЦВК БССР	У 2-х аддз.	— —	— —	5 —	10 —
Шляхі калектывізацыі	„ НКЗ і Бел- калгассаюзу	Штомесячн.	— 20	— 60	1 10	2 20
Камуністычнае выхаваньне.	Ворган НК Асьветы	„	— 80	2 30	4 50	8 —
Наш край	Ворган ЦБ Краязн.	„	— 50	1 25	2 25	4 —
Штэрн	Яўр. літар.-мастац., політычн. часопіс	„	— 60	1 50	3 —	6 —
Часопіс „П О Л Ы М Я“	Літар., політ., эконо- міка і крытыка	„	1 —	3 —	5 —	10 —
Часопіс „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“	Мастацка-ілюстрав. часопіс	Двухтыдн.	— 30	— 75	1 50	3 —

Гадавым падпішчыкам даецца растэрміноўка на часопіс „П о л ы м я“: пры падпісцы—4 р., 1-га верасня—3 р., 1-га лістапада—3 р.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: Бюро Падпіскі БДВ, Ленінская, 19, тэл. 17-12; Цэнтр. Кнігарняй, Ленінская, 19, тэл. 95; Усімі акруговымі аддзяленьнямі БДВ; Газэтным Бюро; Аддзелам Падпіскі ГІЗ'а РСФСР і ўсімі нашымі ўпаўнаважанымі, маючымі адпаведныя пасьведчаньні.

БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

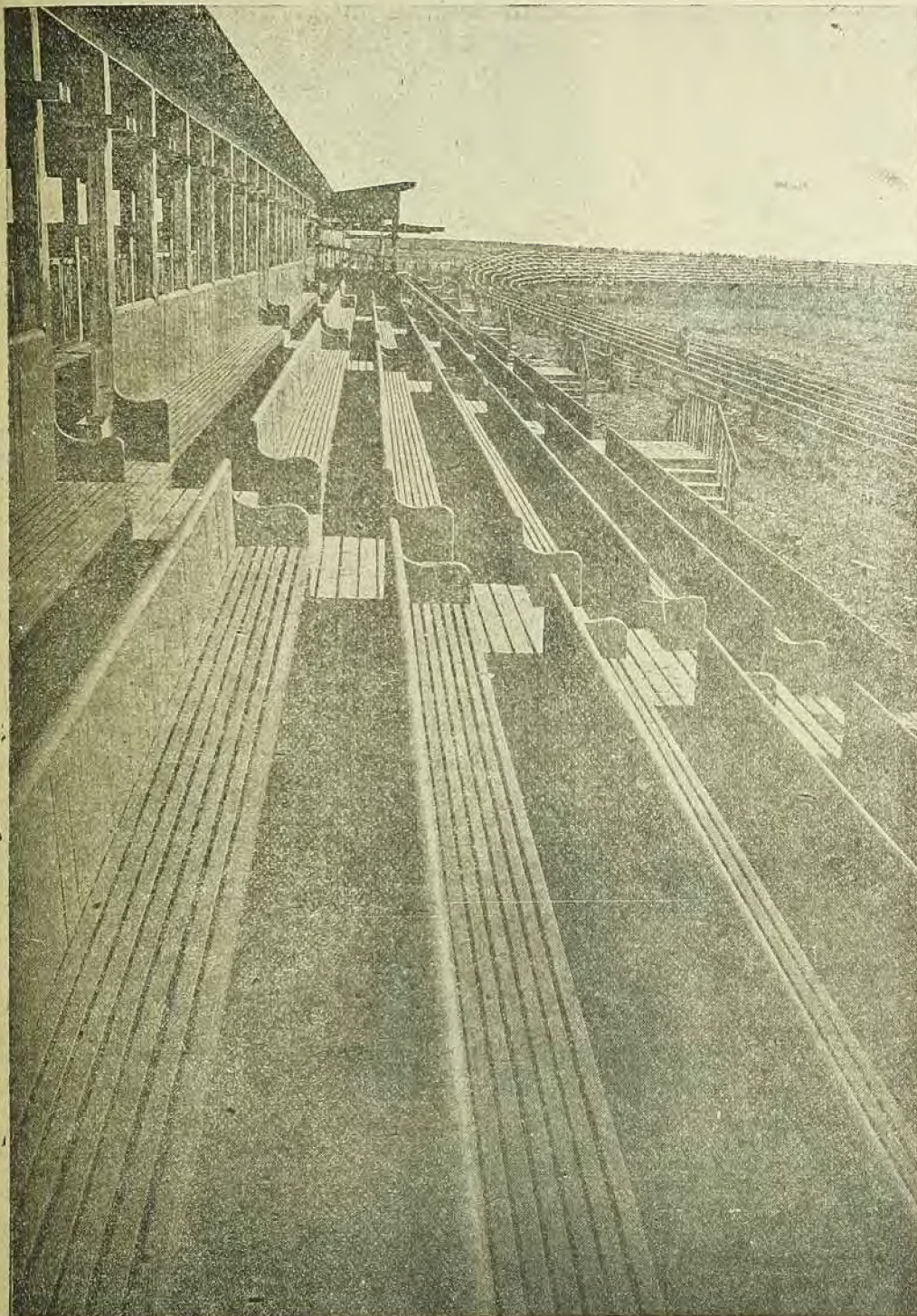
N 16

25 жніўня 1930

АДРАС РЕДАКЦЫІ:
МЕНСК, САВЕЦКАЯ, 79.

Тэл. 7-41

ФОТО САЛАВЕЙЧИНА

== СТАДЫЁН ==
Імя 10-годзьдзя
вызвалення
Беларусі ад бела-
палякаў у Менску.

АДЭ 1930 г

адпскі:

6 м-ца) 1 год

2 10 4 20

1 50 2 75

— 90 1 80

2 50 5 —

1 60 3 —

3 — 5 —

2 50 5 —

4 — 7 50

1 20 2 —

5 — 90 1 80

5 — 10 —

0 1 10 2 20

30 4 50 8 —

25 2 25 4 —

50 3 — 6 —

— 5 — 10 —

75 1 50 3 —

падпісчы—4 р.

Кнігарня, Ленін-

іскі Гіза РСФСР

ДАВЕЦТВА.

НА РЫС
Станіслава Івы
Фотэ Маззлева

СОНЦА хавалася за зубчастым сасновым лесам. Аўтобус стаў на невялічкім плячу, абпал якога відаць былі сялянскія хаты.

— Каму да Астрашыцкага Гарадка, — прагучэў цвёрды голас шофэра.

Невялічкае мястэчка расплылося сваімі хаткамі і домікамі паміж двух узгоркаў, на беразе ціхага возера. Будыначкі прыліпілі да зямлі і, здавалася, засыпалі ў патаемнай вячэрняй дрымоце. На вуліцы я сустраў дзядзьку, які мне паказаў дзе жыве сакратар райкому партыі і расказаў наступнае:

— Бачыце, наша мястэчка зараз бязлюдна. Усе яшчэ на полі. Добра будзе, калі вы знойдзеце тав. Сурбу ў хаце, — ён напэўна на полі.

— А што ў вас на полі?

— Працуем. У нас у мястэчку колгас!

— Вялікі колгас?

— А нішто сабе. У колгасе ёсць 240 бядняцкіх і сярэдніх гаспадарак разам з служачымі. Усяго 540 членаў. Зямлі ёсць 1200 гектараў, з яе 900 добрае пахаві і 150 — заліўнога лугу.

— А вы, дзядзька, у колгасе?

— У колгасе. Я адным з першых запісаўся, — адказаў з нейкай радасцю.

— Ну вось гэтым завулачкам зойдзеш да хаты тав. Сурбы. — Мы ззяліся гамонкай і ледзь не прайшлі ўсё мястэчка. Нека не хацелася расставіцца з высокім касцюлявым чалавекам, які так ветліва апавядаў пра жыццё ды працу ў колгасе. Ён глянў на узгорка. З узгорка зьяжджаў гуж фурманак.

— Ну, бывай, хлопцы з поля едуць, — пайду — трэба коні дагледзіць.

З узгорка ступою зыходзілі, памотваючы галавамі, стомленыя коні. І раптам у густым, вільготна-цёплым паветры праплылі гукі.

„Комунараў сям’я
Сабіраўся цясь-сьве-ней-й!“

Я адчыніў дзверы невялікага доміка. Чалавек у кутку стаяў нахіліўшыся над жалезным бачком.

— Добры вечар! — прывітаўся я.

Чалавек разгнўўся. Стаў. На яго твары адбівалася спакойнасьць. Рукавы сарочкі былі засуканы вышэй локцый. З пальцаў зьбягала зялёна-чорнаватая вадкасць.

— Выбачайце, тав. Сурба тут жыве?

— Я, ён самы і ёсць, — адказаў ветлым голасам, захоўваючы спакойнасьць т. Сурба.

— Я, бачыце, заняўся справай, — праводзячы мяне ў другі пакойчык, гаварыў ён, — мяно элементы для радыё-ўстаноўкі. Учора крыху кіслаты на іх трапіла.

Праз некалькі хвілін ён скончыў сваю працу, выцер ручніком рукі, прымайстравану нейкую скрыначку ў кутку і рэпродуктар пачаў раскідаць па пакойчыку гучную гамонку. Гаварыў Менск.

— Ну, вось і ўсё, а цяпер пагамонім, — раптам абарваў гутарку.

З рэпродуктара вылецелі словы: „Зараз паслухайце, таварышы слухачы, радыё-звонку з фронту калектывізацыі“.

Пералічваліся раёны Меншчыны, т. Сурба напружана слухаў.

„У Астрашыцка-Гарадзецкім раёне калектывізавана 25 процантаў бядняцкіх і лепшых сярэдніх гаспадарак на плошчы 35 проц. ад агульнай зямлі раёну. Ёсць шмат колгасаў, у якіх прыкладна арганізавана праца. Буйны колгас „Новы Шлях“ абвясціў сябе ўдарным“.

Тав. Сурба пачаў першы.

— Раней наш раён лічылі слабым. У акрузе меркавалі рэарганізаваць яго... А зараз зусім другое гавораць. На сёння мы маем шмат узорнага, добрага. Колгасы замацавалі. Хваліцца я ня ўмею, — сам паглядзіш. Перагібаў у нас вялікіх ня было, а ў нааэбных выпадках, калі той або іншы таварыш ня змог справіцца так як трэба, выпраўлялі яго памылкі зараз-жа.

— Дробнай жывёлы ды птушак, у нашым раёне ніхто не абагуляваў.

— У колгасы прымалі толькі тых, хто жадае і можа быць колгаснікам.

— У справе калектывізацыі захоўвалі поўную лабраахвотнасьць сялян.

— Прымусовых мер ня ўжывалі.

— На базе калектывізацыі пры шырокім удзеле батракоў і беднаты правялі раскулачваньне і ліквідацыю кулацтва як класу.

Толькі дзякуючы такім установам, невялікая па колькасьці партыйная арганізацыя, якая налічвае ў сваіх радах 90 членаў і кандыдатаў, змагла сапраўды стаць на чале кіраваньня раёнам. Партыйная арганізацыя сапраўды аўладала энтузіязмам мас і накіравала гэты энтузіязм па правільнаму рэчышчу, — сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі.

Тав. Сурба шмат расказаў аб добрым, узорным, якое пераплечана гісторыяй з вялікімі цяжкасьцямі і перашкодамі. Гаварыў і аб дрэнным, адмоўным. Ён закурываў, глянў у вакно і сказаў.

— Ах шыбенікі, ня справіліся з поля прыехаць, адпачыць, а ўжо за лодку бяруцца. Моладзь і стомы яны не адчуваюць!

З возера даляталі гукі гармоніка. Монотонна шумеў млын і ціхі шорах даносіўся з маўклівага сасновага бору, які засынаў, ахутаны шэрым вільготным змрокам. На возеры плыла лодка. Пялёскаліся ў ціхай вадзе дзьве пары вёсёл, на лодцы гаманілі дзяўчаты, рагаталі хлопцы. Нехта падняваў пад гармоніка прыпеўкі. Пачынала цягнуць.

***

Пад’яжджаем да колгасу „Новы Шлях“. Грукаець колы па веснавой, яшчэ ня зусім укатанай дарозе. А дарога, быццам віленістая вутачка, уеца, уцякае паміж узгоркаў, вузкіх стужак-палосак зялёнага жыта, ды шырокіх шэрых загонаў.

Зьехалі з узгорка. Пераехалі грэблю і на шырокім полі парка за паркай поўным роўнамерным крокам 40 коняў цягнуць бараны. Адразу кідаецца ў вочы, — 10 чалавек упраўляюць 40 коньмі. За ўсё сваё жыццё я ніколі ня бачыў на сялянскай гаспадарцы гэтага. Я бачыў іншае. Як па вузкай палосцы-матузку, бядняк-гаспадар ня мог зьвярнуцца з сваім слабым канём. Ён ставіў каня, браў на плечы барану і перастаўляў ворчыхам у другі бок, потым амаль на месцы заварочваў каня. Перашкаджалі

межы. Не хацелася сусеўу нанёсць шкоды, — адтаптаць яго засеў. А зараз тусім іншае. Шырокія загоны далі магчымасць:

- эканоміць рабочую сілу людзей і коняў;
- лепш вырабляць глебу
- і браць ураджай у некалькі разоў большы.

Калі раней 40 гаспадароў выяжджалі кожны з сваім канём ды драўлянай бараной на поле, дык зараз 10 колгаснікаў едзе з коньмі, якія упітаны, гладкі, не адчуваюць стомы і цягаюць цэлы дзень жалезныя бароны.

А калі паглядзець, як выраблялася глеба? На вузкім матузу-палосцы як-бы ні хацеў добра гаспадар апрацаваць глебу, — гэтага ён зрабіць ня мог. У яго заўсёды з аднаго і другога боку мяжы зямля заставалася дрэнна апрацаванай і на ёй расло збожжа, — ураджайнасць якога было сам 1, а то часам толькі нустая саіама. Яно было выродлівае, маленькае, худасочнае. А колькі вёска мела такіх меж? Колькі расло такога збожжа? Колькі дарма гублялася рабочае сілы?

Колгаснікі спрабавалі падлічваць. Выходзіла, што адна трэцяя частка ўсёй іхняй працы гінула дарма. 90 гаспадароў, сучасных колгаснікаў задарма выкіталі на трыццаць рублёў сваё мазолістае, цяжкае працы. Калі яны ў сярэднім збіралі ураджай на 150 пудоў усіх культур, а разам 13500 пудоў, дык на лаві ў іх заставалася іхняга збожжа, якое яны павінны былі сабраць — 5500 пудоў. І так было з году ў год.

Зараз колгаснікі падлічваюць і смяюцца самі з сябе.

— Якія мы дурні, чаму сёння, дзесяці год таму назад не зрабілі рэвалюцыю на сваіх палях?.. І тут-жа самі сабе адказваюць:

— Раней нельга было... Усе мы працавалі на магнатаў, на лютых, заклітых ворагаў — паноў, на цара... Цёмныя мы былі. Разам з намі жылі кулакі. Папам верылі, у розныя пуды верылі.

Колгаснікі высхалі ў поле.

Колгас „Новы Шлях“ малады. Ён нарадзіўся ў 1930 годзе ў час жорсткіх апошніх боек беднаты і сярэднякоў з кулакамі, у час шалёнай кулацкай агітацыі. Кулацтва ў апошніх сваіх прадсмертных сударгах спрабавала перашкодзіць арганізацыі колгасу. Кулак Собік, яго зяць Красоўскі і шмат іншых запутвалі беднату і сярэднякоў. Да кулака Собіка кожнае лета прыязджалі з Менску нейкія знаёмыя, п'янствалі, гулялі, адпачывалі пад цянiстымі прысадамі, а ён выхваляўся, што ў яго шмат знаёмых, якія гавораць: калектывізацыя гэта выдумка, — хутка яе ня будзе, гэта задумана, але на справе...

— Хто гэтыя людзі былі, мы ня ведаем. З намі яны не сустрэліся, адварочваліся ад нас, не гаварылі з намі, — так расказваюць колгаснікі.

І калі сёлета на базе калектывізацыі пачалася ліквідацыя кулацтва, як клясы, апамяталіся беднякі і лепшыя сярэднякі 3-х вёсак: Аноліца, Губічы і Роўбічы, што ім слухаць кулакоў і іх наднявалаў няма сэнсу. Паставы партыі і ўраду аб ільготах колгаснікам і знішчэнні кулацтва, як клясы, надалі надзвычайную бадзёрасць. Колгаснікі зараз расказваюць:

— Мы сапраўды ўбачылі, што партыя і ўлада дапамагаюць нам выйсці з цяжкага жабраства.

Раскучваюцца кулацкія гаспадаркі. Сродкі вытворчасці перадаюцца ў закладзены падмурак колгаса з 4 гаспадароў. Пачынаецца рост колгаса. І на сёння мы маем колгас добра замацаваным з 90 гаспадарак. У колгасе ёсць 1200 га зямлі, з чаго — 1000 га пахаві, 200 га сенажаці, 90 абагуленых коняў, 48 кароў. Поўнасьцю абагулены с.г. інвентар. І самае галоўнае што ёсць у колгасе, — гэта правільная арганізацыя працы.

Колгас арганізаваўся з 3-х вёсак. Сама моцная вёска па рабочай сіле — Роўбічы, а па зямельнай плошчы — аноліца

Халюшчына Колгаснікі рэгулююць сваю рабочую сілу, адпаведна зямлі. Засяляюць кулацкія сялібы батракамі, у незаселеныя перасяляюць беднякоў. Колгас падзяляецца на 3 рабоча-вытворчыя вучасткі. У кожным вучастку абіраецца ўпаўнаважаны. Арганізоўваюцца рабочыя брыгады. Расстаўляюцца жыллыя па пунктах адпаведна рабочай сіле, якая зможа поўнасьцю і сваячасова даглядаць за жылляй.

Організоўваюцца з 13 батракоў і беднякоў група беднаты. Пачынае працу вытворчая нарада. Колгаснікі прыступаюць да практычнага абгаварэння пытанняў:

- Аб доглядзе за жылляй.
- Якія нормы корму патрэбны ўвесці для коняў.
- Як лепш арганізаваць працу і аплату працы ў колгасе.

Колгаснікі ўбачылі, што коні пачынаюць худзець. Малая норма корму. Зараз-жа абгаварваюцца гэта пытанне на вытворчай нарадзе, праўленні і пасля, на агульным сходзе. Выносіцца пастава:

„Вылучыць кожнага каня даглядчыку. Норма корму можа быць большай і меншай, у асобных выпадках, а ў сярэднім прытрымліваецца: раніцай сечга і 2 фунты мукі, днём у час абедзеннага перапынку — 7 фунт. сена, сечга з аўсом і 9 фунт. аўса і ўвечары — сена, сечга і 2 фунты мукі“.

Выход на працу павінен быць роўна а 7 гадзін раніцы па ўсіх вучастках колгасу. Абедзенны перапынак з 12 да 3 гадзін і пасля абеду працаваць да вечара“.

Колгаснікі гавораць:

— Алдамо ўсе сілы, выкарыстаем увесь вопыт і практыку ў нашай калектывізацыйнай працы. Дакажам тым, хто вякамі над намі сьмяяўся, зьдэкаваўся, што мы сапраўды ўмеем гаспадарыць.

І мала гэтага. Колгаснікі паставілі:

— Пашырыць пашэйную плошчу пад засеў яравога і азімага кіну на 12 проц.

— Узняць ураджайнасць на 20 проц.

— Ні кавалка зямлі ня кінуць не засяяным.

Уводзіцца аплата працы. Кожны колгаснік менш рубля не зарабляе за рабочы дзень. У сярэднім выходзіць па 1 руб. 20 кап. Уведзеная аплата працы ў колгасе, яшчэ больш надала бадзёрасці і пільнасці ў працы. Кожны колгаснік ведае, што яго праца аплачваецца.

Правільная арганізацыя працы паказала, што ўсе намечаныя пляны выконваюцца сваячасова ў пэўна вызначаны тэрмін. Колгаснікі гавораць:

— Больш нас ніхто, ніколі і нічым не залужае. Зараз мы ведаем, што ў колгасе жыць лепш. Мы будзем змагацца, як „чэры“, за новае колгаснае жыццё...

У колгасе ёсць 15 батракоў і батрачак. Зараз яны лічаны роўнапраўнымі членамі колгасу і працуюць ня горш за астатніх колгаснікаў.

Тарасэвіч Алёна і Антаніна батрачкі — увесь час цягаліся па кулацкіх хатах, цяпелі зьдэкі, зносілі зынявагу, — зараз працуюць у батрацкай сталовай і ў полі.

Міхалевіч Іван, задорысты, малады хлапец — батрак 3 малых год батрачы ў кулакоў, — цяпер самы лепшы ўдарнік-плугар. Вось колгаснікі што гавораць аб ім:

— Ого, пашукаць другога такога Янку. У яго ўсё спраўна: коні дагледжаны, накармлены. Першым едзе на працу.

90 гаспадароў жыюць новым, сацыялістычным жыццём. Іх думкі, іх меркаванні, іх імкненні адны — даказаць на практыцы, што з іх ранейшых, цёмных, загнаных кулацкім прыгнётам батракоў, беднякоў — ёсць сапраўдныя гаспадары-ударнікі.

Колгас „Новы Шлях“, Астр.-Гар. р., Мешчына.

НА ПАБУДОВЕ ДАМБЫ (Віцебская падстанцыя Асілбуду).

КАЛЯ ЛЁКОМОБІЛЮ

ЗАВОД „ЧЫРВОНАЯ ЗОРКА“ (МЕНСК)

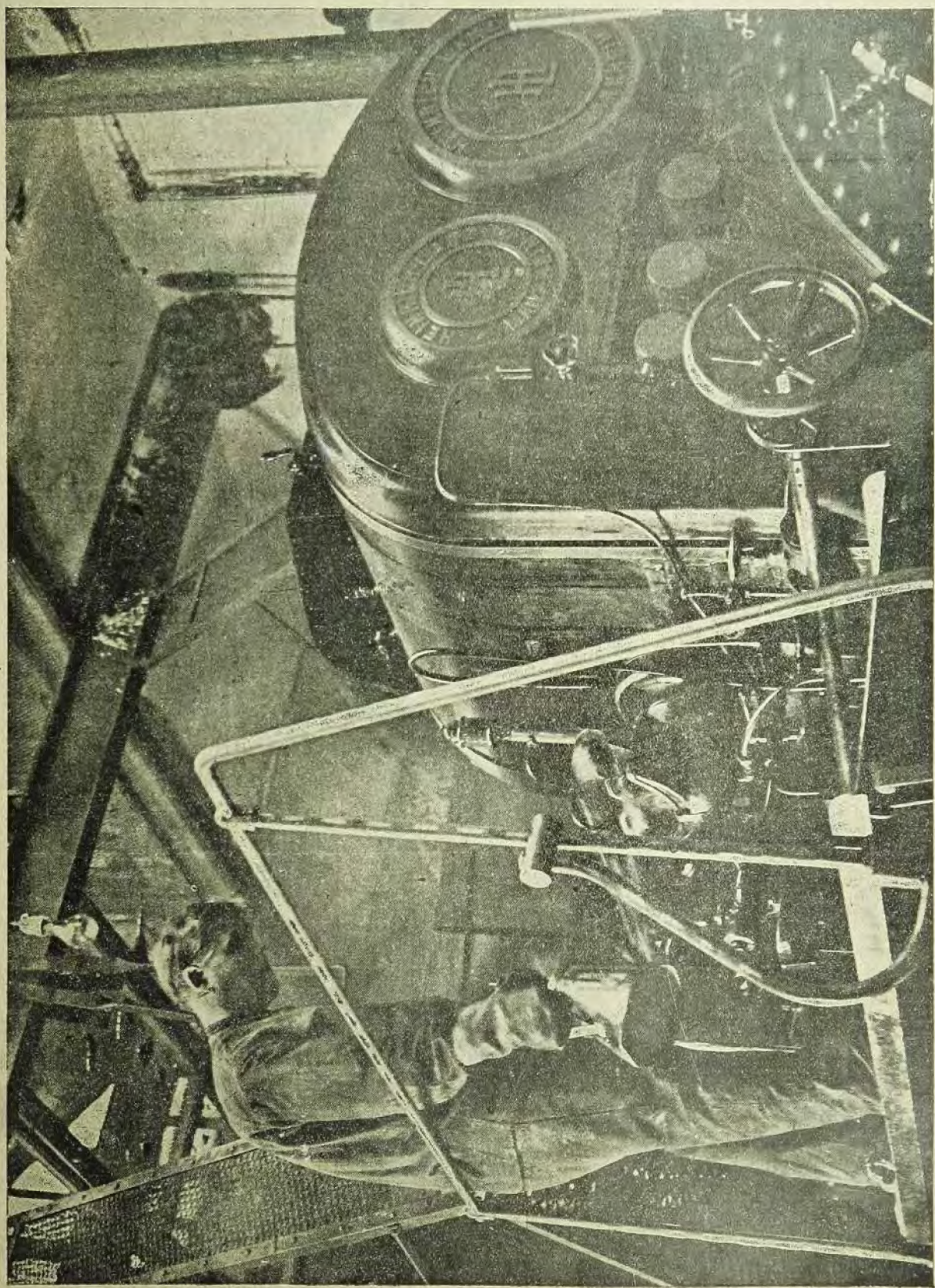

ФОТО ФРИДМАН

Руко-вае Сьва-тло

♦ Апавяданьне АВАЛАВА ♦

Малюнкі Я. РАЗАНАВА ♦

БУРАК рэшуча адклаў у бок варстатку.
— Чорт ведае, што такое! — сказаў ён.
— Пра што гэта ты? — запытаўся, узьнімаючы галаву, Зубрылін. Мікіта Іванавіч выцер палою халата запацелы лоб, злосна схаліў аўтэнтэк, які ляжаў каля яго, і зьмяў паперу, сьціснуў у кулак.

— Ты што набіраеш? — зьвярнуўся ён да Зубрыліна.
— Каляндар, — зьдзіўлена адказаў Ціхан Пятровіч.
— Каляндар, дык каляндар, але які?
— Вядома — „крестовый“.
— Дык вось гэта і самае! — злосна ўскрыкнуў Мікіта Іванавіч. — Што друкуем! Падумаць толькі, што мы друкуем!
— Ну, та чаго ты распаліўся? — няўцямна запытаўся Ціхан Пятровіч.

— Як тут не распаліцца! От ты ў партыю паступіў, а работаю пацікавіцца ня хочаш.

— Я ня хочу? — абразіўся Ціхан Пятровіч. — У такім разе я і гаварыць з табой не хачу.

— Зноў ты мяне не зразумеў, — незадаволена пачаў гдумачыць Мікіта Іванавіч. — Хто ня ведае, што ты ў нас першы пра якасьці размову пачаў... Няма чаго і казаць, друкуем куды лепш... Толькі што друкуем?

Ён з нечаканай сілай у голасе ўсклікнуў.

— На сваю галаву друкуем!

Наборшчыкі, што працавалі з Бураком паруч, прыслухоуваліся.

— Вы паглядзеце, хлопцы, — сказаў Мікіта Іванавіч зьвяртаючыся да ўсіх. — Каляндары „крестовые“, евангельлі, усякія псалмы ды кантычкі... Не пасьлее гэта з друкарні выскачыць, як назаўтраж супроць нас зьвернецца... Эх, дзе толькі вочы ў вас!

— Там-жа дзе і ў цябе, — груба адказаў Істомін.

— Та-та і дата, — без абразы згадзіўся Мікіта Іванавіч.

— Не, ён праўду, хлопцы, кажа, дальбо праўду. — задумліва працягнуў Зубрылін: — самі пра папоў тых гаворым. гаворым і самі-ж іхнай агітацыі дапамагаем... Ці-ж гожа так!

— Правільна сказаў, — падтрымаў яго Істомін.

— Як хочаце, а я дык канчаю займацца гэтай музыкай, — рашуча заявіў Мікіта Іванавіч, падыходзячы да мэтрэнажажа

— Чуеш, Краўчанка, — сумысьля голасна крычаў ён: — я кідаю гэту работу і катэгорычна заяўляю — падобнае дрэнна больш вярстаць ня буду.

У наборную прыбег Чаброў.
— Зноў буза! — закрычаў ён яшчэ ў дзьвярах.
Потым ён падышоў да Бурака, адвёў яго ў куток і зашптаў яму ў самае вуха, незадаволена і навучальна:

— Хоць ты, Мікіта Іванавіч, чалавек сьвядомы, і член бюро, але робіш не па правілах. Як твае паводзіны назваць? Вытворчую дысцыпліну зрываеш. Ясная справа.

— Кінь ты мне на вуха бяглуздыцу прастарэкаваць! — раззлаваўся ўсклікнуў Бурак. — Мая праўда, разумеш?

Заўсёды стрыманы Мікіта Іванавіч павярнуўся да Чаброва і злосна яго перадражніў:

— Бу-за-цераў знайшоў! Калі ты ў свае жонкі псалмы знойдзеш — выкінеш? Выкінеш, сукіні сын! А для чужых жанок друкаваць хочаш?

— Але-ж мы за гэта атрымліваем грошы, — прапаяў мяккі галасок Гусарэвіч, які зьявіўся ў наборную.

— Ці мала чаго мы атрымліваем, — заспрацаўся Мікіта Іванавіч: — ангельцы табе таксама плацяць, толькі-б савецкую ўладу скончыць... Таксама пачнеш стараніцца?

— Недарэчнае параўнаньне выбраў, — упутаўся ў спрэчку Чаброў, зноў нахіліўся да вуха Бурака і зашптаў: — Гусарэвіч — член бюро, а ты яго перад масай дыскрэдытуеш.

— Адчапіся ты ад мяне, зрабі ласку! — яшчэ больш раздражнена закрычаў Мікіта Іванавіч.

Тымчасам Краўчанка пасьпеў зьбегаш да дырэктара ў кабінэт і Бранцаў, як звычайна, пасьпяшаўся прысьці, спыніць, уціхамірыць, а калі трэба, дык і адлаяць тых, што счэпіліся ў спрэчку.

— Зноў у часе працы размова? — напусьціўся ён на Чаброва. — От, гляньце, Васіль Васільевіч тут Бурак бузу зацёр...

— Кінь, кінь — перапініў Зубрылін Чаброва, цягнуў яго за рукаў.

— Думаецца мне, няпрыстойна ў савецкай друкарні папоўскае барахло друкаваць? — напорыста заявіў Мікіта Іванавіч.

— Мабыць, правільна гэта... — задумна праказаў Бранцаў і зараз-жа рашуча згадзіўся: — правільна. Больш такіх загазаў прымаць ня будзем.

— А гэта бачыў? — сказаў Зубрылін Бальтэсту і паказаў дулю.

Тут, ля крыжа было чалавек 60.

— А календар „крестовый“ надрукуем?—карыстаючыся падтрыманнем Бранцава, задэрыста прычэпіў да яго Бурак.

— Прыдзецца...—нерашуча працягнуў Васіль Васільевіч.—Заказ ужо аплачаны...

— Ясная справа, прыдзецца, паколькі грошы атрыманы,—аўтарытэтная паўтарыў Гусарэвіч.

— А от ня трэба было-б,—не гэдзіўся Мікіта Іванавіч.

— От праўда, лепш-бы грошы зьвярнуць,—дапамог яму сваёй парадаю Зубрылін.

— Правільна,—узрадаваўся Бурак.—Пашлем заказ назад от і ўсё!

Васіль Васільевіч, які ня любіў адцягваць вырашэньня пытаньняў, заўважыўшы балбатаньне Гусарэвіча, што бурчэў сабе пад нос, пра бесгаспадарчасьць, парашыў раз і назаўсёды пакончыць з гэтай справай.

— Мо' на схол пытаньне перанясем?—прапанаваў Бурак.

— Так, так! Грошы на падлозе не ляжаць... Пагаворым на сходах,—ухваліў прапанову і Гусарэвіч.

Васіль Васільевіч пацэпаў плячыма.

— Навошта?—казаў ён,—мы і бяз сходу вырашым.

— Хвілінку ўвагі!—крыкнуў ён на ўвесь наборны цэх.—Та-варышы, Бурак уносіць прапанову з сёньняшняга дня адмовіцца ад друкаваньня рэлігійнае літаратуры. Ён лічыць, што шкода, якую яна прыносіць, не пакрываецца тымі грашыма, што мы за яе атрымліваем.

— Правільна?—нахіліўся ён да Бурака.

— Зусім справядліва,—задаволена прагудзеў Мікіта Іванавіч.

— Значыцца,—крыкнуў Бранцаў,—я без усялякіх спрэчак стаўлю пытаньне на галасаваньне. Хто за прапанову Бурака—падымце рукі.

І амаль усе наборшчыкі падтрымалі Буракову прапанову.

III

Гнядая жарэбная кабыла, якую падбалдэравалі лянівых падхлістаньня вярэбачнае рамізьніцкае пугі, абьякава трухала, адмахваўся ад сядкаў аблезлым рэдкім кароткім хвостом, пацобным на валасы жанчыны, што прахварэла на тыфус.

Зубрылін і Латышоў выконвалі даручэньне філатаўнаў адзілі баптыстам атрыманы ад іх заказ.

— Пагэняй, пагэняй,—сьпяшаў Латышоў рамізьніка.

— Ды ўжо-ж і так ганю... паночку,—незадаволена адказаў рамізьнік, рэжучы паветра пугаю.

— Чуеш,—панок?—усьміхнуўся Латышоў, штурхаючы Ціхана Пятровіча.

— Дом трыццаць сем,—казаў рамізьніку Зубрылін. Рамізьнік зашамцеў губамі, прытрымаў лейцы і кабыла пашла шіха ад дому да дому.

— Тут,—казаў Ціхан Пятровіч, убачыўшы патрэбны лумар.

— Так-бы ты прошта і жгаварыў,—зашамцеў рамізьнік,—а то трыццаць шем, трыццаць шем... і ўшэ гэтак: еджэ, каяка, на Шадовую, а там жгаворым куды... шкажаў-бы прошта—у маліцвеннае завядзеньне.

Вокны доўгага двухпавярховага дому былі прыкрыты шчыльнымі белымі фіранкамі. Ружаватае сьвятло і глухаваты працяжны сьпеў выплывалі на вуліцу.

Латышоў моцна пастукаў у дзьверы.

Ніхто не адказаў.

Латышоў пастукаў зноў.

Дзьверы, як і раней, не адчыняліся.

Тады ён з усяе моцы забарабаніў нагой у дзьверы. Ад моцнага стукату яны расчыніліся—дзьверы былі не запертыя.

Насустрач ім сьпяшаў чорнабароды пажылы мужчына ў каптане і ботах.

— Уваходзьце, уваходзьце, брацьці,—вітаў ён іх,—толькі навошта ўзьнімаць такі гармідар.

— Грамадзяніна Паўлава можна пабачыць?—запытаўся Ціхан Пятровіч.

— А вы па якой справе?—ветліва папикаўся чорнабароды мужчына.

— Па такой!—нахабна адказаў Латышоў.—Паўлава паклічце.

— Пачакайце, брацьці,—пачіва заявіў чорнабароды,—пойдуць, зараз паклічуць брата Мікалая. Пачакайце вам прыдзецца...

Ён адышоў у бок да жанчыны, што стаяла каля дзьвярэй, пашантаўся і адна з іх выйшла.

Зубрылін і Латышоў прытуліліся да сьцяны і аглязелі пакой. Памяшканьне было прасторнае, сьцены з нефарбаванага цёсэу яшчэ захоўвалі здаровы пах сасновае смалы, нізкая, абклееная глянцавай белай папераю, столь не паглынала сьвятло дзьвюх вялікіх вісячых, пакрытых ружовым абжуром ламп. Сьцены былі аздаблены клеенымі з калёровае паперы лезунгамі праз шклюднасьць курава і пшва. У глыбіні супроць уваходных дзьвярэй вісэў вялізны чорны крыж, які выразна вылучаўся на сьветлай сьцяне. Пад крыжам стаялі грубае работы кухонны стол і некалькі крэслаў, а далей, амаль да самых дзьвярэй, шэрагам цягнуліся простыя, драўляныя лаўкі. Калі-б ня прысутнасьць крыжа, увесь пакой быў-бы падобны да прыстасаванае пад паседжаньне вялікае клясы ў вясковай школе.

У памяшканьні знаходзіўся чалавек шэсьцідзесяці. Тут былі пажылыя, сталыя, сьціпла апранутыя ў шэрыя і чорныя адзеньні жанчыны, дзяўчаты ў модных, кароткіх, пярэстых спадніцах, што падмалявалі сабе губы і вясёла пераглядваліся з наўмысна сур'ёзнымі фартаватымі юнакамі, якія стаялі крыху воддалей ад іх. Асабліва трымалася некалькі дарослых у каптаных і кашулях мужчын. Адны з прысутных сядзелі, другія стаялі, трэція павольна хадзілі па пакой,—некаторыя шіха размаўлялі, большасьць цягнула жаласьлівыя нявыразныя напеў. Усё разам напамінала сямейную вечарыну ў савецкай установе, хоць і ня дужа ўдалую, але якая ідзе сваім парадкам.

Раптам Ціхан Пятровіч заўважыў, што Латышоў ціхенька мурмоча мотыў песьні, якая пьецца ў залі.

— Ты што гэта?—перапыніў ён свайго спадарожніка.

— Ух, ты, д'ябал!—замышаўся Латышоў.

— Вось гэтак яны і дзейнічаюць,—навуцальна растлумачыў Ціхан Пятровіч,—цягнуць чалавека, падпываць прывучаць, а там глядзіш і падпывала іншых вучыць пачаў.

— Чым магу быць карысным?—пачуўся за іх сьпіною ўдэлівы, але цьвёрды голас.

Друкары павараліся.

Перад імі стаяў нявысокі, у шэрым каптане, у сьціплым вярзаным малявівым гальштукі, бухгалтарскага віду, чалавек.

— Вы грамадзянін Паўлаў?—запытаўся Зубрылін.

— Вашы творы назад прывезьлі, ня будзем друкаваць,—умішаўся ў гутарку нахмураны Латышоў.

Ціхан Пятровіч растлумачыў:

— Мы з філатаўскае друкарні. Рабочыя пастанавілі загазаў ад вас больш ня прымаць, а прынятыя ня выконваць.

— Але-ж грошы за іх атрыманы,—ветліва засупярэчыў Паўлаў.

— А гроши заўтра можаш у канторы назад атрымаць,— зноў умяшаўся Латышоў і працягнуў Паўлаву пачку прывезеных аўтастыкаў.

— Калі ласка, калі ласка,— неспрачаючыся згадзіўся Паўлаў.

— І ўсёго вам лепшага,— груба прабурчэў Латышоў, насуваючы на лоб кепку.

— І вам таксама,— ласкава адказаў Паўлаў.

Друкары падыйшлі ўжо да дзвярэй, як баптысты дагнаў іх, забег наперад і з просьбаю шопатам запрапанаваў:

— Куды вы сыпшаецеся, брацтва?.. Пасядзеце, адпачнеце, сьпеў паслухайце...

— Гэй,— крычыць чалавек курцом,— вам да заўтра чакаць запалак, а ў мяне ўжо гарыць.

— Ён ужо і так наслухаўся,— сказаў Зубрылін, паказваючы на Латышова,— пасядзіць яшчэ—зусім баптыстым зробіцца.

— Ну, ну!— паграджальна буркнуў Латышоў і пасьпеўшы вышаў за дзверы.

— Два словы яшчэ,— затрымаў Ціхана Пятровіча баптысты!— ці ня здолелі-б вы надрукаваць нашы кніжкі як-небудзь так, паміж сабою?..

— Як гэта так?— уважліва спытаўся Зубрылін.

— Вось вы насыценную газету друкуеце... Гэта-ж у непрацоўны час. Мы-бы вам заплацілі... Добра заплацілі-б... І паперу дасталі-б.

Ціхан Пятровіч з-пад ідба паглядзеў і захацелася яму груба, ла-дзяцінску адказаць хітраму і ласкаваму баптыстаму.

— А гэта бачыў?— і Зубрылін паказаў фігу.

— Як хочаше, як хочаше,— пакорна сказаў Паўлаў, забігаючы наперад і расчыняючы перад Зубрыліным дзверы.

IV

— Паперы няма і ад паперы адмаўляемся,— незадаволена заўважыў Гусарэвіч.

— Гэта ад якой такой паперы?— запытаўся Раздумін.

— А ад гэтае: баптыстскі заказ памятаеш?

— Ну.

— Дык яны і паперу прапанавалі дастаць... От і была-б работа.

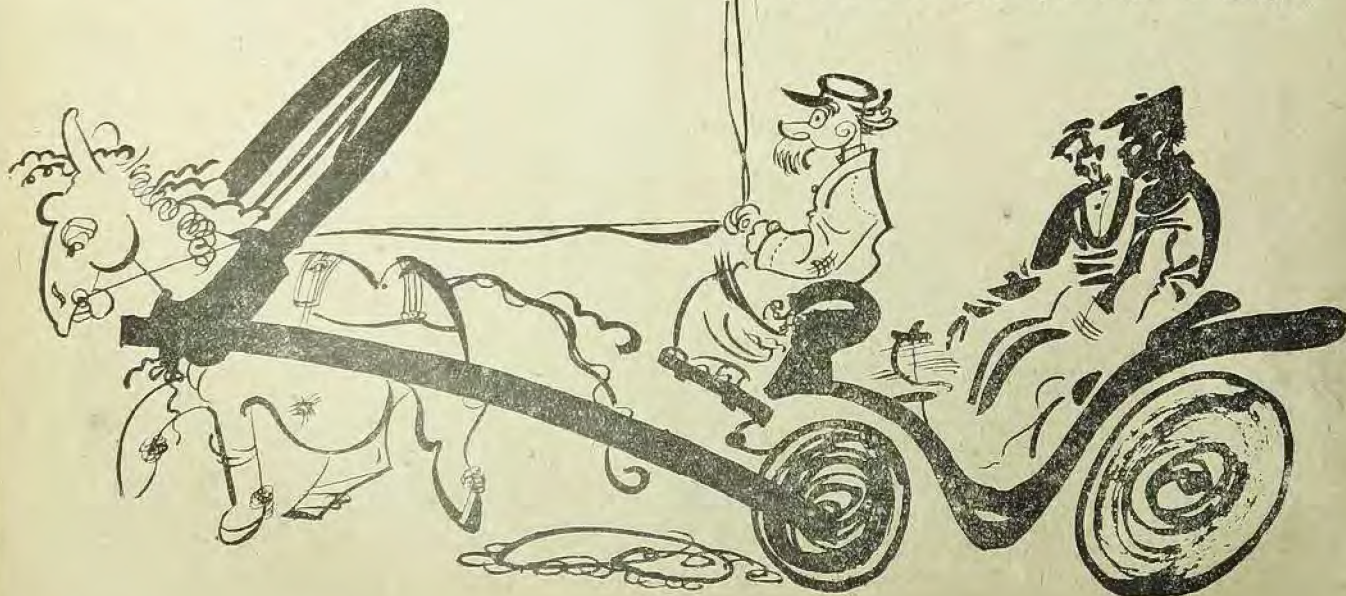
— Есьць такая баечка,— пачаў ні да кога не звяртаючыся Бялых.— Жыў-быў чалавек, вучаны-перавучаны, і захацелася чалавеку закурыць папяроску. Дастаў кісет, бібулку, скруціў цыгарку, глядзіць, а запалак няма. Апраўнуўся ён, пашоў у коопэратыў, а там народу, народу, сьвету такі ня відаць і ўсе за запалкамі.— У чым справа?— пытаецца.— А ў тым,— адказвае прадвец,— што адбылася нястача запалкавага тавару, пачакаць прыдзецца крыху з палівам.— Як гэта так,— кажа той чалавек,— а калі мне курыць, аж цярэць немагчыма, хочацца.— Ці мала чаго хочацца,— адказвае прадвец,— пачакай да заўтрага да душы накурышся...— Раззлаваўся чалавек, перайшоў цераз вуліцу, увайшоў да сябе ў хату, узяў шкелка павялічальнае ды ўзьлез на страху. Вывез, паглядзеў як каля коопэратыву курцы стаяць і ў кожнага ў роце цыгарка, і кожнаму запаліць яе няма чым, засьмяяўся і закрычаў:— Эй, вы, дурні нявучаныя, глядзецце, які я разумны. Вы запалак да заўтрага чакаць будзеце, а я сёньня адукаваным спосабам агонь здабуду.— Глядзіць людзі, сапраўды, чалавек павялічальнае шкелка на сонца накіраваў і супроць цыгаркі трымае. Ляжыць сабе ды радуецца. Цыгарка дыміцца. А ён таго не заўважае, што ад заду салома на страсе таксама курыцца ды курыцца:— гэй,— крычыць чалавек курцом,— вам да заўтрава чакаць, а ў мяне ўжо курыцца...— Зацягнуўся пахучым тытуном, абараціўся, глядзіць уся страху полымем палае. Замітусіўся чалавек,— улева кінуўся—далёка ад зямлі, саскочыў—ногі паламаеш управа кінуўся—агонь—жыўцом згарыш. Заплакаў чалавек загаласіў:— дапамажце, людзі добрыя, гіну.— Ды дзе-ж тут ужо дапамагчы—хата, бы сьвечачка, палае, падступіць да яе жаднае магчымасьці няма. Бялых замаўчаў.

— Ну і што-ж?— запытаўся зацікаўлены Раздумін.

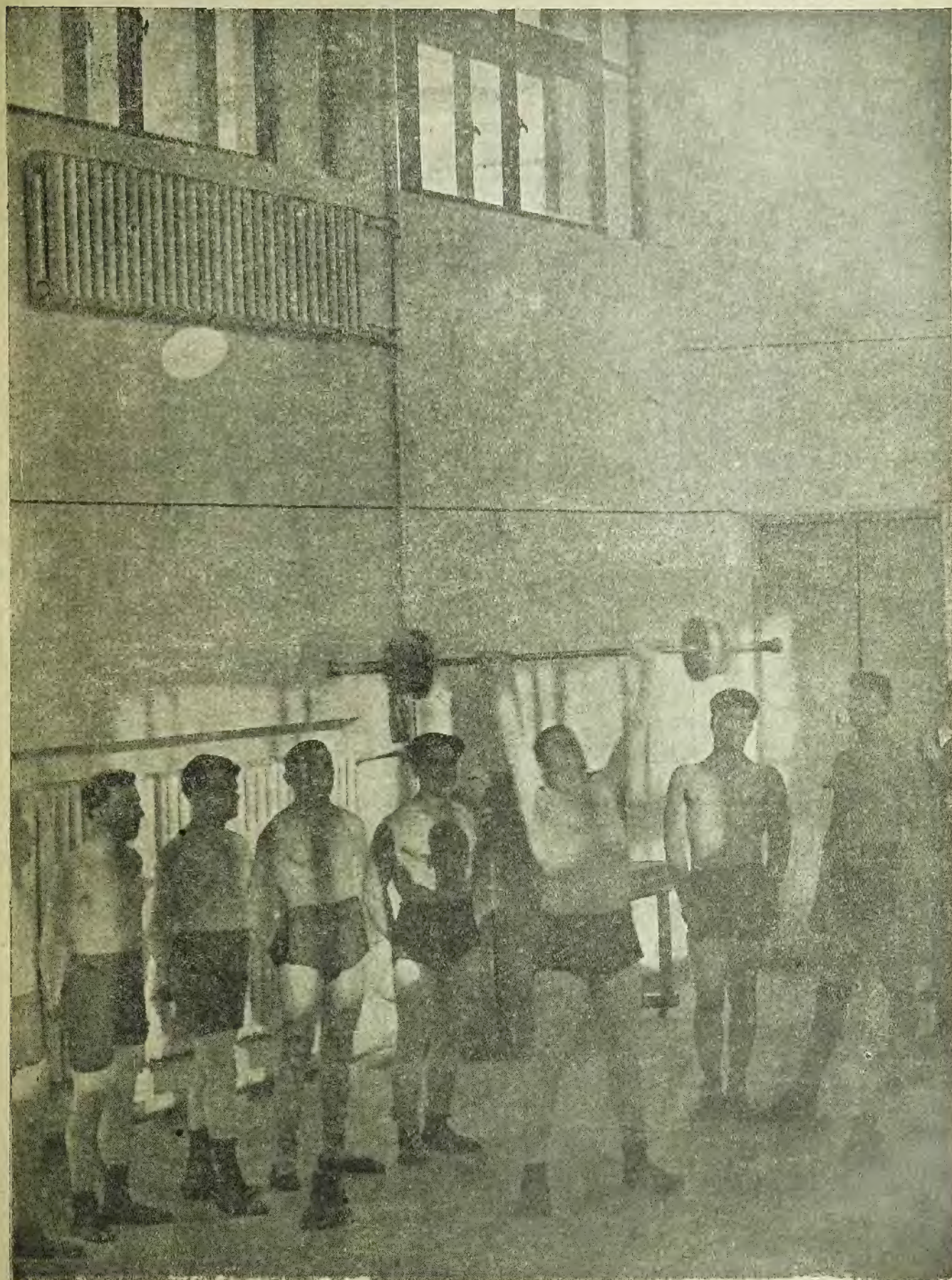
— Згарэў чалавек... Не хацеў да заўтрага пачакаць. Людзі чакалі, нічога, а яму от зараз-жа ў тую-ж хвіліну тытуном паласавацца... А таго не заўважыў, што ад сродку яго неасцярожнага ня толькі цыгарка, але і страх загарэлася і увесь дом згарэў, дом згарэў і сам у ім загінуў...

— Майстар, майстар, ты на апавяданні, няма чаго спрачацца,— пахваліў яго Гусарэвіч.— Ды толькі да чаго ты гэта?

— Ды ўсё да таго-ж,— усміхнуўся Бялых.— Усё сьцейшым жыць хочаш... А таго не разумеш—баптыскай кніжачка такой шкоды наробіць, куды той пажар.

Рабочия харчавікі на „зарадцы“ у сваім клубе, у Менску

НА ШОСТУЮ

СТЫХІЮ

Уступішы разам з сваім войскам на беларускую тэрыторыю. Наполеон сказаў: — Дагэтуль я ведаў толькі пяць стыхій, зараз я даведаўся і пра шостую стыхію, гэта — балоты.

Машы балоты спалохалі нават гэткага волата, як Наполеон. І сапраўды, усіх забалочаных зямель у БССР лічыцца 2.660.000 га, ці каля 21,2 проц. усёй яе тэрыторыі. Галоўная маса балот БССР знаходзіцца ў басэйне ракі Прыпяці і часткова ў нізоўях Бярозы і Дняпра, складаючы сабою Палесся ў паўднёва-заходняй частцы БССР. Без правядзення мэліорацыі зямель немагчыма культурнае будаўніцтва гэтых раёнаў. Мэліорацыя мае надзвычайна вялікае значэнне, як крыніца энэргіі: торф, як апал, зойме надзвычайна вялікае месца ўжо ў самую недалёкую будучыню. Торф наблізіць да сябе новыя прамысловыя цэнтры, якія бязумоўна будуць будавацца блізка каля тэнага апалу.

Гэтым тлумачыцца тое, што Саюзна ўрад надаў усесаюзнае значэнне справе мэліорацыі БССР, бо так званая ўнутраная коланізацыя, гэта значыць асушэнне і засяленне былых балотаў, ня толькі зьнішчыць нашу аграрную перанаселенасць, але і павялічыць сацыялістычны сектар у нашай сельскай гаспадарцы. Асушэння Марцінскія балоты ўжо ў бліжэйшыя гады будуць індустрыяльным цэнтрам.

Тысячы га раней непраходнай дрыгвы становяцца квяцістым, пышным полем.

Колькі гэтых скептыкаў было. Ня верылася, няўжо-ж на балотце што-небудзь людзкое выйдзе? Здавалася, што ня толькі

палішукі, але нават балотныя жабы і тыя ціха пад купінамі сьмяяліся з тых, хто спачатку рыдлёўкамі, пасля ўсякімі складанымі машынамі пачалі балота ўздымаць. Але новы гаспадар — пролетарыят ня спужаўся таго, што спужала Наполеона. Прышлі новыя людзі, адважныя, упартыя, якія ня спыняюцца перад перашкодамі і... закавалі ў ланцугі адвечныя балоты, выцягнулі адтуль шматвяжковую стаячую ваду, пусьцілі яе па спецыяльна раю

капаных каналах, узаралі зямлю і ўжо ў першы год зьнялі ўраджаю 40 цнт (250 пудоў) з гектара.

Вось, так званы экскаватар — зямлячарпалка. Замест дзесяткаў людзей, гэтую сапраўды эгіпецкую працу выконвае зямлячарпалка. Гэта яна зубамі свайго чарпака ўгравяе ў балотэ, вырывае цэлыя тоны зямлі, для таго, каб раскапаць канал па прастай лініі. Гэтае валізарнае страшыдла насоўваецца на балотэ з гэкім грукатам, што самыя вялікія карчы ня вытрымліваюць яе націску і выцягваюцца на паверх. І гэтак кожны дзень ад дзе-

кулінами
кой скла-
он госпа-
судова
важна,
на пер-
дні за-
мичи на-
у ста-
ршій
судово-
вій

сятку гектараў да сотні, ад сотні да тысячаў — пераможным наступам пролетарыяту адваёўваюцца новыя гектары для сацыялістычнага земляробства, для калектывізацыі ўсіх.

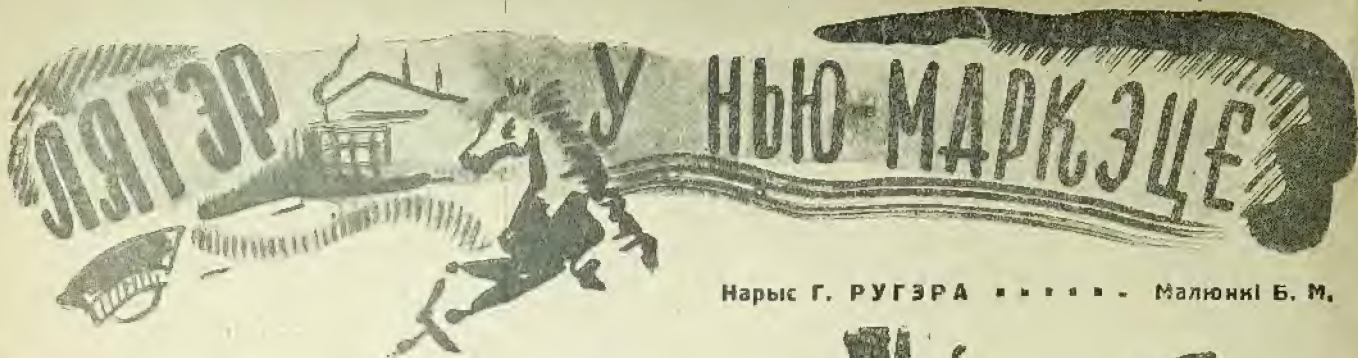
У Мар'іне, Бабруйскай акругі праводзяцца работы на тэрыторыі ў 8.000 гектараў, у басейне ракі Арэсы, дзе ёсць для калектывізацыі фонд 58.000 гектараў. На пяцігодны мяркуецца асушыць 540.000 гектараў забалочаных зямель, на што будзе выдзелена больш за 60.000.000 р. Паказанне створыць цэлую рэвалюцыю ў Палессі і цалкам зьменіць твар гэтага раёну.

Дзесяткі трактараў ужо сёлета ўзаралі былыя балоты. Сотні трактараў хутка пойдучь па ўсіх гэтых калісь непраходных балотах для таго, каб разам з гарапашным сялянствам дасягнуць Новую Зямлю, дзе ня будзе ні бедных ні багатых, дзе будзе — сацыялізм.

дур
і, які там
е загорне
у горах,
яе паводу
са-а-а-а

Нарыс Г. РУГЭРА ..... Малюнкi Б. М.

МАЛЕНЬКІ, даволі чысты гарадок Ньюмаркэт, у адлегласці па гадзін дзве язлы ад Лёндану, сам сабою ня вельмі чым і вызначаецца. Тут няма ні гігантаў-заводаў, ні вялікіх дамоў-небаскrobeў, ні паркаў ці сквэраў, што хоць-бы крыху звярталі на сябе ўвагу. А між тым Ньюмаркэт вядомы ня толькі ва ўсёй Англіі, а нават і за межамі яе, ва ўсякім выпадку сярод „джэнтльмэнаў спорту“, сярод аматараў скакавых коняў і профэсійналаў-жокееў.

Кожны год на скачкі ў Ньюмаркэт зьяжджаюцца з усіх канцоў Эўропы і Амэрыкі аматары спорту, моцных адчуванняў і лёгкае нажывы. З усялякімі выгадамі і асыярогаю перавоззяць праз Ляманш, а то і праз акіян пародзістых, у шмат дзесяткаў тысяч залатых рублёў скакуноў. Працуе таталізатар, робяцца вар'яцкія заклады, праіграваюць і выйграваюць на працягу некалькіх мінут цэлыя маёмасці.

У дні скачкоў звычайна такі ціхі гарадок ажывае. Сотні аўто-мобіляў і экіпажаў зьяжджаюцца з усіх канцоў да прыгожа пабудаванага іподрому. Спецыяльныя пятнікі з Лёндону, Ліверпуля, Дуўру і Суатчэтона адзін за адным падвоззяць дзесяткі тысяч гледачоў, што шукаюць моцных адчуванняў... Падумаць толькі! Сам „яго вялікасьць кароль“ прысутнічае на Ньюмаркэцкіх скачках, „сам прынц Уэльскі“—наследнік Вялікабрытанскага караля іншы раз прымае актыўны ўдзел у гэтых „джэнтльмэнскіх“ скачках.

А пасьяя жыцьцё ў Ньюмаркэце зноў замірае. Замірае да наступнага году—да адчынення чарговага конскага спаборніцтва.

... Больш не патрэбны былі расійскія афіцэры ангельскім панам.

Але ў 1919 г. ня толькі славутыя скачкі прыцягнулі ўвагу нават ангельскага парламента да невялічкага Ньюмаркэту. Сюды было прывезена каля дзвюх тысяч расійскіх белагвардзейскіх афіцэраў, з Намеччыны, з Францыі і іншых краін. Афіцэраў размясьцілі ў Ньюмаркэцкіх лягерах, паапрапаўшы з галавы да ног у ангельскую ваенную форму.

Займаліся п'янкімі і канчалі жыцьцё самагубствам...

Афіцэраў кармілі, пайл, давалі ім на „дробныя выдаткі“ па два з паловаю ангельскіх фунтаў стэрлінгаў (25 руб. па нашы грошы) у тыдзень... Ангельцы умеюць быць шчодрымі, калі гэтае шчодрасьць можа прынесьці ім карысьць, калі гэтае шчодрасьць служыць іхным інтарэсам. А ў даным выпадку, як арганізуюцца ў 1919 годзе расійскі белагвардзейскі лагер у Ньюмаркэце, выгада ад гэтае шчодрасьці была дубальтовая. Папершае, у Ньюмаркэцкім лягера перавучаліся і падрыхтоўваліся кадры белагвардзейскага афіцэрства для арміі Калчака, Юдзеніча, Мюллера, Врангеля... Падрыхтоўваліся кадры для тых армій, якія служылі інтарэсам ангельскага капіталу і ў выпадку перамогі якіх над бальшавікамі можна было і ангельскім капіталістам разьлічваць на вялі-

кую нажыву. Гэта, як кажуць, надзея на будучае, політыка, як кажуць, далёкага нумару. Але ў гэтай ангельскай шчодрасьці быў разрахунак і больш непасрэдны. Справы ў тым, што арміі Дзянікіна і Врангеля займалі поўдзень Расіі і ўсход Каўказу, а адтуль вельмі моцна пахла нафтаю. Тое самае можна сказаць і пра поўнач Расіі, дзе тады дыктатарстваваў белагвардзейскі генэрал Мюллер, і дзе таксама былі і добрыя будаўнічыя лясы і прыгожыя зьявіныя шкуры... Чаго-ж лепшага? Пасья імпэрыялістычнае вайны асталася шмат гармат, снарадаў, зброі, ваеннага абмундзіраваньня. Гэта ўсё ў абмен за нафту, за лес, за пашпінку было так выгадна і зручна прадаваць белагвардзейцам. Тым больш, што на канчатковы разгром пролетарскае рэвалюцыі ў Расіі вельмі спадзяваліся і ангельскія капіталісты, тым больш, што перамога белагвардзейцаў над рэвалюцыяй была-б іншаю перамогаю.

Афіцэры Ньюмаркэцкага лягера, звычайна, як і ўсе белагвардзейскія афіцэры, чакаючы свайго адпраўленьня на адзін з анты-бальшавіцкіх фронтаў, п'янствавалі (балазе на п'янства грошы ласалі), начамі „рэзаліся ў жалезку“, ад нуды вывучалі ангельскую мову і фліртавалі з ньюмаркэцкімі паненкамі. Настрой быў, у агульным, ня гледзячы на п'янства і танцы, хутчэй пахмурны, чым бадзёры. Быў такі пахмурны, што два маладыя паручнікі скончылі ў Ньюмаркэце жыцьцё самагубствам—адзін навісьнуўся, другі застрэліўся, пакінуўшы запіску, што „жыцьцё надакучыла“, што „змаганьне мы ўтаміліся“ і што „на перамогу няма больш надзеі“. У вогуле, бадай нікому не хацелася ўжо ехаць на фронт, а варочацца да бальшавікоў баяліся.

Між тым у лягера энэргічна працавала белагвардзейская і ангельская контр-разьведка. Тайныя і яўныя агенты сачылі за афіцэрамі, уважліва прыслухоўваліся да гаворак, адказваючы або ўсім у лагерную камэндатуру. Западозраных у бальшавізьме, ці хоць у маленькім спачуванні бальшавіком арыштоўвалі, адпраўлялі ў Лёндан, аткуль тыя ўжо не варочаліся. Іх браў пад сваю апеку ангельскі „Інтэліжэнс Сэрвіс“—арганізацыя, што дасканала валодае спосабамі прымаць з дарогі тых, якім чаму-небудзь непатрэбны.

А надзеі ішлі сваёю чаргою. Разгромлены і расстрэлены Калчак, з ганьбаю адкаціўся ад Петраграду Юдзеніч, пасьпешна эвакуяўся ангельцамі Мурманск і Архангельск. Ня менш сумныя весткі прыходзілі да белагвардзейцаў з поўдня Расіі. Зьмяніўшы

разгромленага Дзянікіна, Урангель цяпеў у сваю чаргу паражэньне за паражэньнем, ягоныя караблі ўжо стаялі напачатку, каб з першаю весткаю пра эвакуацыю пакінуць порт Адэсы і Сэвастопалю.

Усе гэтыя падзеі знайшлі свой жывы водгук і на высьпе „туманнага Альбіёну“. У парлямэнце пачалі пагаварваць пра няўручнасьць трымаць каля Лёндону белагвардзейскі лагер, траціць народныя грошы на ўтрыманьне афіцэраў. Такая перамена ў настроях парлямэнту, што да гэтага часу нават не закаўся пра ньюмаркэцкі лагер, мела свае вельмі важкія прычыны. Папершае—справа белагвардзейскіх генэралаў прагарала—значыць наўрад ці можна было спадзявацца за пазычаныя мундзіры выпампоўваць каўкаскую нафту. А ў такім выпадку няма раху-бы выдаваць белагвардзейцам ангельскіх мундзіраў. Гэтыя мундзіры з вялікім посьпехам і за чыстую манету можна было прадаваць у Палестыну арабам, папярэдня нацкаваўшы іх на яўрэяў, на кітайцаў ці на афрыканцаў. Падругое—ангельскія мільярды ўжо ў той час намацвалі троху грунт для камэрцый-ных зносінаў з бальшавікамі. А згадзецца самі, што ўсе-такі крыху някавата было рабіць перамовы з Ліцвінавым ці з Красным, маючы пад бокам ньюмаркэцкі лагер.

І вось аднойчы прыйшло ў Ньюмаркэт распараджэньне: ліквідаваць у тры дні белагвардзейскі лагер, адправіўшы афіцэраў (іх там было каля 500 чал.) на фронт да Урангеля.

— Дазвольце...—захваляваліся афіцэры,—грамадзянская вайна канчэцца, Калчак расстрэляны... урангелеўская армія ўцякае і садзіцца на парходы. Чого нам, уласныя кажучы, ехаць?

Ангельцы толькі ўсьміхаліся на такія наўдныя пытаньні „ньюмаркэцкаў“.

На было-ж больш нафты ў Урангеля, каб прадаваць яе за дарма... дык не патрэбны больш і нашы расійскія афіцэры ў Вялікабрытанскім каралеўстве.

Яны толькі паставілі ўзмоцненую варту вакол лагэру, каб ня даць „паном афіцэрам“ уцячы ў Лёндон, пакуль не адыйдзе на поўдзень параход.

А ўрэшце, невялічкай купцы „ньюмаркэцкаў“ удалося ашукаць лільных вартавых і на нанятых аўтамабілях уцячы ў Лёндон. Рэшту ангельцы, амаль з вартаю, пасаджалі на параход і адправілі далей ад берагоў туманнае Вялікабрытаніі. Далейшы іхны лёс аўтару, які ў той час працаваў у адпай з шматлікіх гандлёвых кантор лёндонскага сьці—невядомы.

Так спыніў свае існаваньне белагвардзейскі лагер у Ньюмаркэце. Ён нічым асаблівым не вызначаўся ад іншых белагвардзейскіх лагэраў, што параскіданы і на высьпах грэцкага архіпэлягу і ў Польшчы, і ў Эгіпце, і ў шмат іншых мясцінах.

І калі мы расказалі цяпер пра яго чытачом „Чырвонае Беларусі“, дык, папершае, таму, што пра гэты лагер у савецкім друку бадай нідзе ня пісалася, а, падругое, нічэ і таму, што ў гісторыі ліквідацыі ньюмаркэцкага лагэру вельмі ўжо яскрава паказаліся асноўныя рыскі характару ангельскіх (ды і ня толькі ангельскіх) капіталістаў: усе сродкі добрыя, абы дасягнуць мэты.

А мэты іхнія—нажыва.

НАША СТАЛІЦА

гор. Менск ♦ Савецкая вуліца ♦

НЕЯК здарылася гэта зусім нечакана. Праца пачалася так як і ў ранейшыя дні. Гулі горны, грукалі малаты, звяне перавонамі жалеза на кувадах. Каваль Мірон маўчаў, але на яго твары была ледзь прыкметна ўхмылка; часам ён сваім павёрдым голасам пачынаў нейкую песенку.

Праплывілі рэзкія гукі заводскай сырэнні—абедзены перапынак. У кавальскім цэху абвешчаны агульны сход.

Першае слова на сходзе бярэ Леў Ароновіч. Леў Ароновіч—каваль. Ён 18 год працуе кавалём, яго мускулістыя рукі яшчэ не адчувалі стомы. 18 год ён стаіць каля горна. Леў Ароновіч прыгожа гаварыць ня ўмее. Ён проста, па-рабочаму, бяз выкрутасаў пачаў:

— Я працую 18 год каля горна, вось за гэтым кувадам і добра ведаю вытворчасць. Сёння мы будзем гаварыць пра соцспаборніцтва. Я лічу, што гэта новае мерапрыемства нам неабходна правесці. У нас шмат браку, калгасе вытворчасць працы, высока сабекаштоўнасць—усё гэта—нашы ворагі. Ворагі вытворчасці...

Чацвёртым узяў слова Мірон. Ён сказаў каротка:
— Соцыялістычнае спаборніцтва мы павінны распачаць. Мелш гаварыць, больш рабіць.

Кожны рабочы цэху ведаў, што перад ім стаіць задача:

- знізіць сабекаштоўнасць на 25 процантаў,
- палепшыць якасць прадукцыі на 30 процантаў,
- знізіць прагулы,
- узняць дысцыпліну.

Здавалася па-новаму загулі горны. Яшчэ мацней загрузалі малаты. Кожны рабочы пачаў пільней прыглядацца да таго, што ён робіць.

Прайшло два тыдні. Мінуў месяц. Рабочыя на практыцы убачылі, што ёсць зрух у вытворчасці працы. Калі раней два рабочыя пры горне выраблялі сем шчок для паўпудовых ціскоў, дык зараз яны пачалі вырабляць восем такіх шчок, а часам бывае, што які-небудзь горн пераскоча і на дзесяць.

Час ішоў. Рабочыя цэху ад соцспаборніцтва перайшлі да ўдарніцтва. Кавальскі цэх абвясціў сябе ўдарным. На заводзе цэх ударнікаў заваёўвае аўтарытэт. У цэху зьяўляюцца свае вынаходцы.

Стары рабочы-каваль—Кісялёў вынайшоў прыстасаванне—гнуць падушкі для каменных драблак (машыны, якія мелюць вапну). Гэта вынаходніцтва дало магчымасць павялічыць вытворчасць працы. Калі раней рабочы выгінаў за васьмігадзінныя рабочы дзень шэсць падушак, дык зараз ён выгінае 10 падушак.

Былі малатабоец, які зараз працуе кавалём, Сальнікаў, вынайшоў вельмі добры спосаб прываркі сталі да губак, ціскоў. Да вынаходніцтва Сальнікава кавальскі цэх меў браку (па цісках у 2—3 пуды) ад 60 да 70 процантаў. Сталь незаўсёды прыварвалася да губак ціскоў. Былі выпадкі, што яна адвальвалася, трысцілася, давала шчыліны і ў выніку гэтыя ціскі ішлі ў брак.

Цяпер гэтага няма. Кавальскі цэх ня мае такога браку. Зараз у цэху поўнасьцю ўсе горны ўжываюць вынаходніцтва Сальнікава.

Рабочыя заводу раўняюцца па кавальскаму цэху. Кавальскі цэх зьяўляецца перадавым, ударным цэхам заводу.

За апошнія месяцы кавальскі цэх даў найлепшыя паказчыкі па выкананні прамфіплянэ.

Гэтыя паказчыкі цэх атрымаў ад правільнай арганізацыі працы, ад практычнага ажыццяўлення соцыялістычнага спаборніцтва. Цэх мае наступныя дасягненні:

- гадавая праграма па вырабу ціскоў выканана на 93,3 процанты,
- палепшана якасць прадукцыі на 30 процантаў.

- зніжана сабекаштоўнасць па вырабу ціскоў на 27 проц.,
- поўнасьцю знішчаны прагулы і
- на 100 процантаў узнята дысцыпліна працы.

Завод:

- выкананне прамфіплянэ на 104 процанты,
- зніжэнне сабекаштоўнасці прадукцыі на 29 процантаў (плян было вызначана 26 проц.),
- прадукцыйнасць працы павялічылася на 35 проц. замест 17 проц.

Бязумоўна, на заводзе ёсць паасобныя выпадкі з боку рабочых, якія адмоўна адбіваюцца на выкананні прамфіплянэ. Але гэта асобныя выпадкі. У цэлым жа за год прышоў да гадвіны соцспаборніцтва з вялізарнымі дасягненнямі. Рабочыя заводу прышлі да гэтага вялікага сьвята ня толькі з замацаванымі дасягненнямі, але яны вынайшлі новыя метады змычкі, наладжвання цеснай-сувязі рабочага з селянінам-калгаснікам.

Аднаго разу на агульным сходзе была ўнесена прапанова,— выклікаць на соцыялістычнае спаборніцтва падшэфны куст колгасаў „Комунар“ (Бабуўнянскі сельсавет, Копыльскі раён, Меншчына).

Агульны сход настанавіў:

„Выклікаць на соцыялістычнае спаборніцтва падшэфны куст колгасаў „Комунар“, Копыльскага раёну“.

На дзень на агульным сходзе колгаснікаў чыталася кароткая, усім зразумелая тэлеграма:

ТЭЛЕГРАМА

Бабуўнянскі сельсавет, Копыльскі раён, Меншчына. Колгас „Комунар“.

900 рабочых заводу „Комунар“ выклікаюць колгасы куста Бабуўнянскага сельсавету на соцыялістычнае спаборніцтва.

Падрабязнасці ў лісьце. Заўком“

З гэтага і пачалося.

Колгаснікі разам з партыйнай ячэйкай і комсамольцамі шырока абгаварылі выклік комунараўцаў. Пачалася ўпартая штодзённая работа ў колгасах па растлумачэнні значэння соцспаборніцтва. На дапамогу рабочым і колгаснікам першай прыйшла газэта „Беларуская вёска“.

З'явіліся першыя ўдарнікі.

У колгасе „Колас“ абвясціў сябе ўдарнікам і ўступіў у соцыялістычнае спаборніцтва 50-гадовы колгаснік тав. Сцяпура. Ён гаварыў:

— Я абвясчаю сябе ўдарнікам і бяру на сябе абавязкі выканаць усе пункты соцгавору.

Прыкладу Сцяпуры паследваў комсомолец Вырахоўскі, а на першым сходзе колгаснікаў у „Чырвоным Пуцілаўцы“ да першых двух далучыўся тав. Слабкевіч. Паступова, але без перапынку павялічваліся рады ўдарнікаў. За адзінкамі пасьледвалі цэлыя брыгады. Арганізаваліся брыгады па паляводстве, жывёлагадоўлі, будаўніцтву і сада-гародніцтву.

У спаборніцтве на лепшае правядзеныя веснавыя сьвябы, на пашырэнне засеву плошчы на 15 проц., на выкананне аграмінімуму, на лепшую арганізацыю працы ўступілі колгасы.

У Менску рыхтаваўся завод.

Рабочыя павялі за сабой на спаборніцтва колгасы. Яны аформілі свае абавязкі ня ў процантах, а ў простых зразумелых лічбах. Яны паказалі свой гаспадарчы плян у колькасці каменя-драблак, машын, ціскоў, хатніх рэчаў і абавязаліся выканаць гэты плян.

Рабочыя ўзялі на сябе абавязак знізіць сабекаштоўнасць прадукцыі на 27 проц. і знішчыць прагулы. Гэта абавязальства рабочых найбольш каштоўна і вельмі важна.

Пасяджэнне брыгады.

Усе дзевяць колгасаў, якія аб'яднае куст на плошчы 1300 га, маладыя, яны нарадзіліся 8—9 месяцаў назад. У колгаснікаў яшчэ ня выпрацаваліся навыкі калектыўнай грамадскай працы. Яны маюць патрэбу ў вопісе фабрычных і заводскіх рабочых. І рабочыя з заводу „Комунар“ абавязаліся перадаць свой вопыт і практыку ў арганізацыі працы і сацыялістычнага спаборніцтва колгаснікам. лепшыя ўдарнікі заводу паехалі ў калгасы, каб расказаць там, як яны арганізавалі брыгады, і як яны працуюць на сваім прадпрыемстве.

Спаборніцтва рабілася магутным сродкам перавыхавання дробных хаасных гаспадарак. Рабочыя заводу „Комунар“ практычна памагаюць колгаснікам у гаспадарчым і культурна-бытавым абслугоўванні. Яны рамантуюць для колгасаў сельскагаспадарчыя машыны, поўнасьцю абсталяваюць пажарную дружыну, папаўняюць бібліятэку і арганізуюць краўцескі гурток. Колгаснікі адчуваюць пролетарскую дапамогу рабочых.

* * *

Першага Мая адбылася сустрэча рабочых з колгаснікамі. Першага Мая у Бабоўню прыехала дэлегацыя рабочых, а колгаснікі накіравалі ў Менск на завод дэлегацыю з лепшых сваіх таварышоў.

І там і тут зацвярджаліся дагаворы на сацыялістычнае спаборніцтва. У дагаворы колгаснікаў сказана:

„Мы, колгаснікі аб'яднання колгасаў „Комунар“, вітаем і адшчырага сэрца прымаем выклік Менскага машына-будуўнічага заводу „Комунар“ на сацыялістычнае спаборніцтва.

Мы, нашы бацькі і дзяды вякамі пралівалі свой пот на пашчых палёх. Кастрычнікавая Рэвалюцыя змяла з твару савецкай зямлі „магутнага“ пана. Мы ліквідуем кулакоў—самых зьверскіх, самых дзікіх эксплёататараў“.

Мы здолеем даказаць, што:

„Кожная вёска, адкуль выкурылі абшарніка-эксплёататара і адабраў ад яго зямлю, зьяўляецца цяпер попрышчам, на якім можа правяціць сябе чалавек працы, можа разгануць крыху сыпіну, можа выпраміцца, можа адчуваць сябе чалавекам. Упяршыню пасля стагодзьдзяў працы на чужых, паднявольнай працы на эксплёататараў зьяўляецца магчымасьць працы на сябе і прытым працы, якая апрацавае на ўсе заваёвы навішай тэхнікі і культуры“.

(Ленін).

Мы, колгаснікі, абавязуемся:

1) пашырыць пасевную плошчу ў веснавую і асеннюю кампанію на 15 проц.

2) павялічыць ураджайнасьць палёў на 15 проц.

3) пашырыць плошчу зямлі пад гароды ў два разы.

7) скончыць веснавую сяўбу да 25 мая 1930 году.

У дагаворы ўсяго зацвярджана 29 пунктаў, у якіх гаворыцца аб эканамічным і культурным уздыме колгаснага куста „Комунар“.

Былыя паднявольныя бабаўняны з 1920 году, з таго часу як яны выкурылі лютата з самых лютых пана Барнацкага, адчулі сябе людзьмі. І першыя радасныя дні колгаснага жыцця, выклік рабочых заводу „Комунар“ на сацэпаборніцтва аднавілі ў памяці былых батракоў успаміны былога праклятага мінулага.

І яны напісалі:

ЛІСТ ДА ПАНА БАРНАЦКАГА

Копія пані Траскуляцкай.

Ці памятаеш ты, пан Барнацкі, свой маёнтак Бабоўню, „далікатныя“ адносіны да батракоў, сваё высёлае жыццё?

Магчыма не. Можна твая панская галава няздольна ўтрымаць усе жудасныя малюны зьдэкаў над батракамі? Аж мы, твае былыя батракі, не забыліся і ніколі не забудзем іх. Мы парашылі прыпомніць іх табе.

А ці памятаеш ты, як у парваных портках, з голымі каленымі, бязьліва ішлі да цябе ў пакоі батракі атрымаць залатоўку за дзень крывавай работы? Ты сядзіш сабе на мяккай канапе, задраўшы ногі ўгару. Раптам адчыняюцца дзьверы і

Пішуць ліст да пана Барнацкага

бязьліва ўваходзяць батракі. Яны ня прышлі да цябе жабраваць. Не! Яны хацелі атрымаць частку таго, што заробілі потам і крывёю.

Ты можа забыўся як еўстракаў іх? Дык вось прыпомні.

Гэта было ў 1919 годзе. Батрак Слабкевіч увайшоў у пакоі да цябе прасіць грошай за работу. Як дзікі звер ты крыкнуў на яго выйсьці вон, а блізка знаёмы твой афіцэр схпіў наган і хацеў страляць у яго.

Завошта, пане?

А памятаеш, як па твайму загаду батрачкі ссалі цыцкі ў сьвінні, а ты сядзеў і заліваўся дзікім зьявным сьмехам?

Можна гэта мінулае прымусіць тваю панскую галаву прыпомніць дзесяткі і сотні яшчэ больш дзікіх і нечалавечых учынкаў.

Так было.

Але гэтага няма.

Дзесіць год мы ходзім па тых сьцежках, дзе ў бытнасьць тваю не дазвалялася хадзіць нам.

А ведаеш, што на зямлі твайго былога маёнтку зрабілі? Ты можа чуў, што ў Савецкім Саюзе арганізуюцца сотні і тысячы калектыўных гаспадарак? Такую гаспадарку арганізавалі і мы.

Батракі, беднякі, сярднякі—твае былыя прыгоннікі складаюць цяпер моцнае асяродзьдзе нашага колгасу.

А каб ведаў ты, як вясёла працуюць нашы колгаснікі. З чырвонымі сьцягамі, на гладкіх конях, з песьнямі выяжджаюць у поле! За пяць дзён калектыўна мы засеялі 30 га зямлі бальшавіцкімі зернямі аўса.

Надаўна рабочыя Менскага заводу „Комунар“ выклікалі наш колгас на сацыялістычнае спаборніцтва. І мы адгукнуліся на заклік рабочых. Нашы старыя батракі—колгаснікі абвешчваюць сябе ўдарнікамі на лепшае правядзеньне сяўбы.

А Першага Мая мы сустрэліся з рабочымі, як брат з братам. Рабочыя прыехалі да нас у Бабоўню, расказалі пра сваё жыццё, а нашых дзевяць колгаснікаў—тваіх былых батракоў паехалі ў Менск да рабочых вучыцца пановаму будаванню калектыўную сацыялістычную гаспадарку.

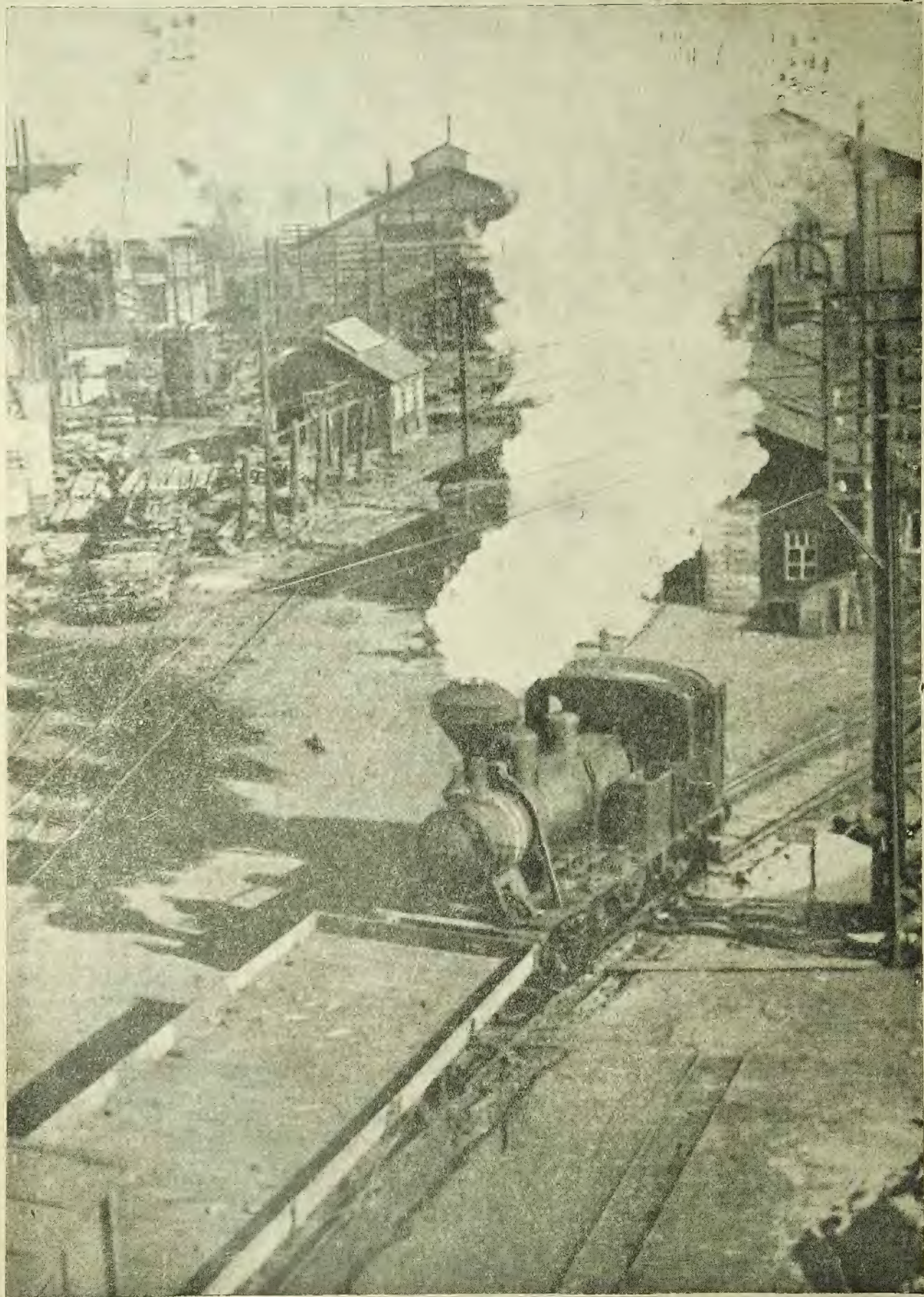
Мы ліквідуем дзікіх эксплёататараў, як і ты, кулакоў, адбіраем ад іх сродкі вытворчасці, узмацняем і замацоўваем колгасы. Прыдзе час, калі міжнародны пролетарыят канчаткова зьмяне з твару зямлі і нас трутняў.

На гэтым пакуль што канчаем наш ліст. Ты можа ня ўмееш чытаць на нашай „мужыцкай“ мове, дык пакліч нашых братоў мужыкоў з Белаўскай Пушчы, з-пад Пінскіх балот, ці рабочых з Беластанку. Яны і думкі нашы думаюць, яны і мову нашу ведаюць.

150 былых тваіх прыгоннікаў, а цяпер вольных колгаснікаў“.

Рабочыя пролетары-комунар ўчы пачалі спаборніцтва з кустом колгасаў Бабаўнянскага сельсавету, фабрыкі, заводы не адставае, пераймайце надвычайна цікавы вопыт комунараўнаў. Заводы і фабрыкі БССР, слова даеца вам!

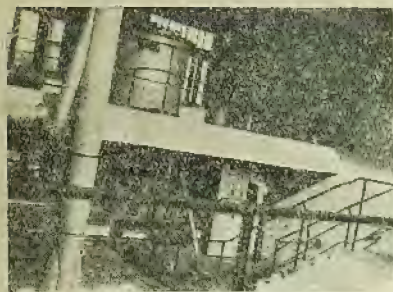

НА КАЛОМЕНСКИМ ЗАВОДЗЕ.

ПА САВЕЦКІМ САЮЗЕ

На Парахавых пушчаны ў ход першы ў СССР камфарны завод.

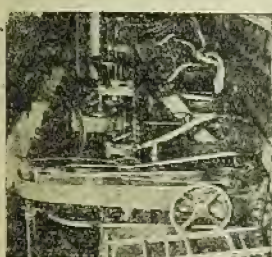

Споўнілася 35 год работы набооршчыка Акадэміі Навук т. Трубетз — адзіны ў СССР, які ведае тыбэцкую і санкрыцкую мову.

Савецкая газа, якая экспартуецца ў Афганістан, транспартуецца на вярблюдах.

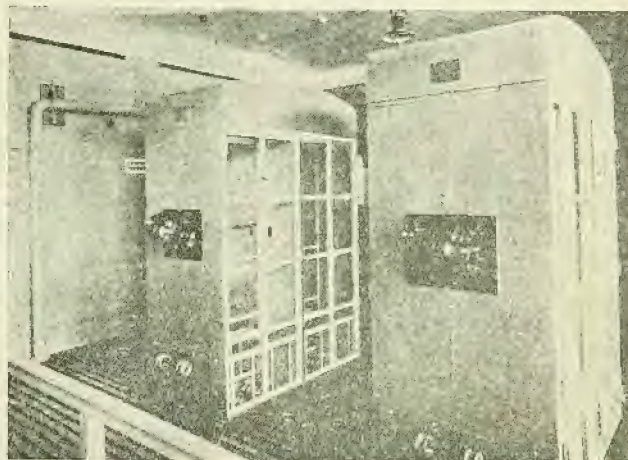
На здымку: Дастаўка газу на вярблюдах.

Машына на Сяс'скім камбінаце, якая забяспечвае пачкавальнай паперай БССР, Украіну і Заходні Край.

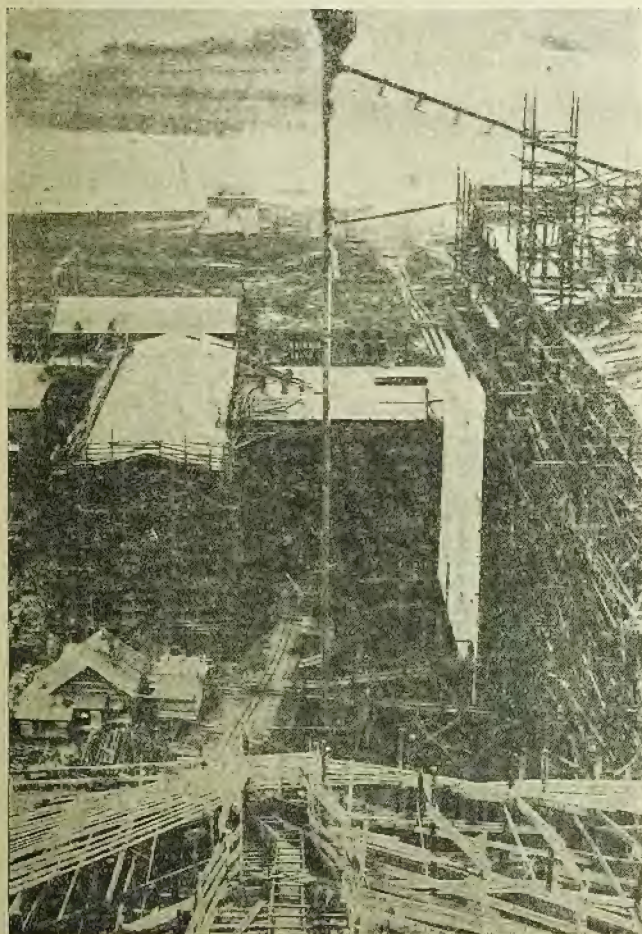

Піянэры Масквы ў Цэнтр. ДOME Дэпутатаў Ком. Руху падрыхтоўваюць наказ дэлегантам міжнароднага з'езду піянэраў.

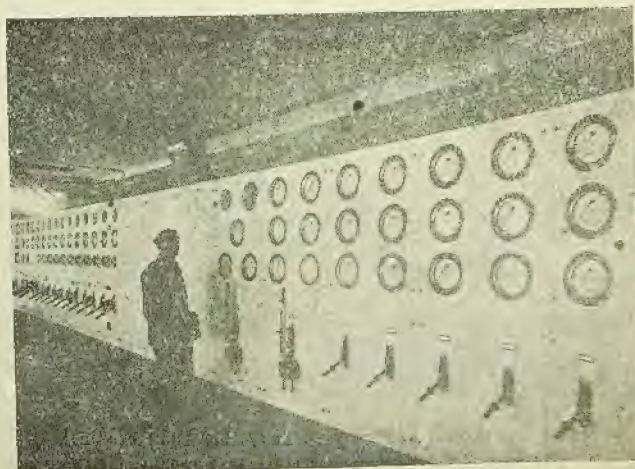

Украіна ўзбагацілася ў 1929 г. магутнай кіно-фабрыкай, абсталяванай і пабудаванай паводле апошняга слову амерыканскай тэхнікі; на фабрыцы адначасова могуць працаваць некалькі дзесяткаў груп і на вялізарнай фабрычнай тэрыторыі яны могуць атрымаць любыя патрэбны ім пейзажы, пачынаючы з пустыні, гор, буйных гарадоў і канчаючы морам і вялікімі акіянамі.

На здымках: уверх: копіравальная машына „Дзебры“—сушка; унізе: размеркавальная дошка.

Галоўныя корпусы 2 чаргі Кашырск. электрастанцыі.

ПА ЧЫРВОНАЙ БЕЛАРУСІ

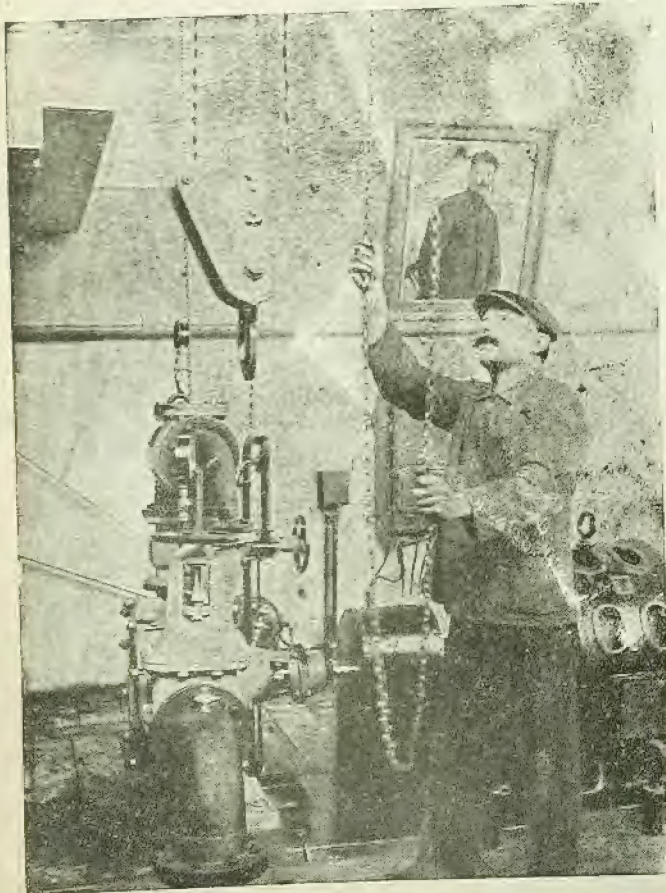
Бурныя тэмпы індустрыялізацыі, шпаркі гаспадарчы рост нашай вёскі на базе сацыялістычнай рэканструкцыі сельскага гаспадаркі і ліквідацыі кулацтва, як класы, выклікаюць нябывалы культурны ўздым шматмільённых працоўных мас. Культурная рэвалюцыя, якая адбываецца ў нашай краіне, выклікае патрэбу палепшэння і паглыблення працы па культурным абслугоўванні працоўных. У сувязі з гэтым стаць шырока-разгорнутае будаўніцтва культурна-асветных устаноў: рабочых клубаў, тэатраў, кіно і г. д.

На здымку: Пабудова новага тэатру ў г. Бабруйска.

Шырока разгарнулася ў БССР фізкультура. Старыя рабочыя і асабліва працоўная моладзь, зараз шмат увагі звяртаючы сваёму фізычнаму выхаванню, правільна разумеючы, што ў «здоровым целе — здаровы дух». Нам патрэбны людзі здаровыя, моцныя, фізычна развітыя, для таго, каб перамагаць цяжкасці і паспяхова будаваць сацыялізм.

На здымку: Уцягненню ў БССР, на лыжах у вазе на воднай станцыі саксу, рэапрацоўнікаў у Менску.

На пабудаванай сёлага ў Менску насоснай станцыі.
На здымку: Машынная зала, дзе ідзе перакатка фекальнай вады з рэзервуараў на палі фільтрацыі.

У Віцебску вядуцца падрыхтоўчыя робы для прыёму электраэнергіі з Асістану.
На здымку: Пракладка кабелю.

За мяжой

Бэрлінскія рабочыя сустракаюць т. т. Бургардта і Мэльгорна вызваленых з вастрогу за тое, што яны змагаліся за клясавыя інтарэсы пролетарыяту.

Сход бастуючых вуглякопаў Англіі. На плякце надпіс: „У працягу 8 тыдняў 3800 вуглякопаў нашае шахты выкінуты капіталістамі на вуліцу. Саюз шахцёраў дапаможа рабочым у іх змаганні з гаспадарамі“.

Сто тысяч індусаў Банбэю выйшлі на дэманстрацыю пад лозунгам: „Байкот ангельскім таварам!“. Нацыянальны рух Індыі вырастае ў магутную рэвалюцыю.

Вучні гор. Харроу ў Англіі ўзнялі бунт з прычыны таго, што пачынаючы з 15 год, іх прымушаюць у абавязковым парадку праходзіць вайсковую муштроўку і быць членам афіцэрскага корпусу. З агульнага ліку 400 членаў гэтага корпусу—300 падпісала ліст да камандзіра корпусу, у якім яны пратэстуюць супроць таго, што іх прымушаюць уваходзіць у корпус. На здымку: вайсковая муштра вучняў.

Мітынг пратэсту нацыянальнай арганізацыі дапамогі сляпым і тав-ва глуханаемых Францыі супроць несправядлівага закону, згодна якога глуханамерыя і сляпыя не карыстаюцца грамадзянскімі правамі.

У гонар прыезду ў Польшчу міністра замежных спраў італіі Грандзі было наладжана ўрачыстае набавэнства ў прысутнасці пасла рымскага папы Мармагі, міністра замежных спраў Польшчы Залескага і французскіх пасланьнікаў Лярош і Франклін Мартын.

КНІЖНАЯ ВІТРЫНА ШШШ

А. ЛУЖАЕЎ.—Гісторыя аднаго ліцейніка. БДВ. Менск. 1930 г. 56 стар. Цана 20 кап.

У гэтай кніжачцы аўтар запісаў успаміны старога ліцейніка Івана Ягоравіча Князева, селяніна адной з вёсак Магаскоўскай губерні. Цікавыя жыццёвыя шляхі расчыняецца перад чытачом. Вясковасць, іконапісная майстэрня, чыгуна-гісторыя-мэханічны завод, першая забастоўка, завод Тільманса, рэвалюцыя 1905 г., беспрацоўе, паліцэйскі вучастак, служба дворнікам у павятовай земскай больніцы, работа шоферам—вогь некаторыя этапы жыцця, якія расчыняюцца ў гэтай праста напісанай кніжачцы. Тут гаворыць само за сябе жыццё, пройдзенае адным працоўным чалавекам.

Успаміны Князева будуць зразумелымі кожнаму рабочаму і селяніну.

М. ЛЫНЬКОЎ. Андрэй Лятун (зборнік апавяданняў). Вокладка Б. Малкіна. БДВ. Менск. 1930 г. 197 стар. Цана 1 р. 10 к.

Міхась Лынькоў за апошнія гады высунаўся ў першыя шэрагі маладой беларускай пролетарскай літаратуры.

Новы зборнік апавяданняў „Андрэй Лятун“ ня толькі перазнаёмівае, а, наадварот, паказвае, як далёка ўперад сятнуў пісьменьнік.

Самыя рознастайныя тэматычныя лініі гэтай кніжкі дапамагаюць аўтару пуката і ярка паказаць чалавека ў яго ўзаемаадносінах з грамадой. Псыхалогія дзейных асоб плыўка і дынамічна, яна не падпарадкавана „лёсу“, стыхіі, а, наадварот, у большасці нясе ў сабе вока і мета-імкненасць для іх перамогі.

Мяккая лірычнасць і глыбокая задушэўнасць у абмалеўцы клясава блізкіх нам людзей (стары машыністы Андрэй Лятун, работніца камсамолка Вярунька і інш.), значныя мастацкія якасці прыемна вылучаюць з агульнае масы мастацкае літаратуры кніжку Лынькова.

А. ФАДЗЕЕЎ.—„Супроць плыні“. Апавяданьне. БДВ. Менск 1930 г. 56 стар. Цана 15 кап.

Апавяданьне „Супроць плыні“ адзін з ранніх яго твораў.

Тэма ўпартга і жорсткага змагання паміж партызанскай стыхіяй і разумнай клясавай воляй тут падана вонкава, як сутычка дзвюх сіл у грамадзе. Чырвоная-армейскі полк, які нядаўна сфармаваны з атраду партызан, узбунтаваўся і пакінуў пазыцыі. Ён падыходзіць да пераправы якрэз у той час, калі там знаходзіцца савецкі параход. Але камісар сваячасова папярэджаны штабам фронту, шэрагам рашучых мерапрыемстваў знішчае магчымасць пераправы.

Унутранае развіццё твору адсутнічае і апавяданьне звяртаецца ў прастае спалучэнне фактаў.

Аднак ня глядзячы на гэта яго з цікавасцю будзе прачытана.

Шкада толькі, што БДВ заместа „Разгону“ выдае спачатку раннія і больш слабыя творы вядомага пролетарскага пісьменьніка.

С. БУДАНЦОЎ. Форпост Індыі. БДВ. Менск, 1930 г. 80 стар. Цана 40 кап.

Уціску ангельскага імперыялізму ў Персы прысьвечаны абадвы апавяданні гэтага зборніка: „Форпост Індыі“ і „Посны месяц Рамазан“.

Але трэба адназначыць, што гэтыя апавяданні не характэрны для Буданцова. Для яго характэрна пабудова апавядання на грунце вострага псыхалогічнага колізіі, якая абгрунтавана сацыяльнымі здарэннямі; досыць частае ігнараванне фабульнага боку твору дае аўтару магчымасць падкрэсліць яго псыхалогічную войстрасць.

У апавяданнях гэтай кніжачкі мы маем досыць цікавую сацыяльна насычаную, фабулу. Аўтару ўдаецца некалькімі рысамі паказаць цікавы вобраз.

Кніжка для чытача цікава.

А. ЛЕОНЦЕЎ.—Асноўныя ўстаноўкі пяцігодкі—БДВ. Менск. 1930 г. 86 стар. Цана 25 кап.

Кніжка Леонцьева ясна і акрэслена памячае асноўныя ўстаноўкі пяцігодкавага пляну.

Выявіўшы значныя падсаводы пляну гаспадарчага будаўніцтва, аўтар застаняўліваецца на паасобных момантах пляну, вызначае тэмпы і кірунак гаспадарчага развіцця.

У кніжцы дадзена належная ацэнка пазыцыі правых опартуністых у дачыненні да пяцігодкі, паказана ўся беспадстаўнасць тэорыі бесперапынных уступак капіталістычным элементам.

У канцы кніжкі змешчаны метадавыя працоўкі пяцігодкі для гуртоў бягучай палітыкі, даданы і невялікія спісы літаратуры.

Знаёмства з ёй дапаможа чытачу ўсваяваць асноўныя ўстаноўкі пяцігодкі.

„Тэатральная бібліятэка“.

Б. КРАМСКІ.—Помста кулацкая (п'еса). БДВ. Менск, 1930 г. 8 стар. Цана 8 кап.

М. ІЛЬІНСКІ.—Як Мікіта і Панас працаваць пайшлі ў калгас, БДВ. Менск, 1930 г. 30 стар. Цана 18 кап.

Дзеве невялікіх п'ескі Крамскага і Ільлінскага лёгка могуць быць выкарыстаны любым вясковым драм тычным гуртком.

„Помста кулацкая“ Крамскага схематычна падае барацьбу кулака з калгасам. П'еска Ільлінскага, ш. як называе яе аўтар, „спіскі для сцэны, у якіх надзеі не падзяляюцца на дзеі“, накіравана на тое, каб паказаць на шкодныя вынікі разбазарвання жылёў і надбайных адносін да падрыхтоўкі да вясновай сяўбы.

Дададзеным сакам пакаў Ільлінскага зьяўляецца тое, што ён можа быць разграваны ў любы момант.

Жвава пададзена і дзея.

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ на 1930 г.

НА ШТОМЕСЯЧНЫ
ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКІ
І ГРАМАДЗКА-ПОЛІТЫЧНЫ ЧАСОПІС

М А Л А Д Н Я К

8-мы ГОД ВYДАНЬНЯ

ОРГАН БЕЛАРУСКАЙ АСОЦЫЯЦЫІ
ПРОЛЕТАРСКІХ ПІСЬМЕНЬНІКАЎ

„МАЛАДНЯК“

„МАЛАДНЯК“

„МАЛАДНЯК“

„МАЛАДНЯК“

„МАЛАДНЯК“

У МАЛАДНЯКУ

зьяўляецца баявым часопісам у змаганьні за пролетарскую літаратуру

на сваіх старонках будзе і надалей рашуча праводзіць цвёрдую пролетарскую лінію ў галіне літаратуры, рашуча змагацца са ўсялякімі хістаньнямі і ўхіламі, са шкоднымі тэндэнцыямі і варожымі праявамі ў літаратуры

будзе даваць аддзел сатыры і гумару (шаржы, пародыі, літаратурныя гумарэскі і фэльетоны)

у 1930 годзе дасьць сваім падпісчыкам лепшыя ўзоры пролетарскай літаратуры (романы, апавесці, поэмы, вершы, драм. творы)

у 1930 годзе зьяшчае шэраг артыкулаў па пытаннях пролетарскага мастацтва і творчых дасягненьнях беларускай пролетарскай літаратуры, а таксама літаратуры братніх рэспублік

будзе давацца багаты аддзел бібліяграфіі і хронікі культурнага жыцця як БССР, гэтак і іншых рэспублік

У часопісу бяруць удзел лепшыя сілы пролетарскай літаратуры і марксыцкай крытыкі

Кожная партыйная і комсамольская ячэйка, клубная бібліятэка, чырвоны куток фабрыкі і заводу, народом, хата-чытальня, школа, літгурток—ПАВІННЫ ВЫПІСАЦЬ ЧАСОПІС „МАЛАДНЯК“ ■ Рабочы, селянін, настаўнік, студэнт, кожны, хто цікавіцца пытаннямі літаратуры і мастацтва, ВЫПІСВАЙЦЕ І ЧЫТАЙЦЕ ЧАСОПІС „МАЛАДНЯК“ ■ У 1930 годзе ЧАСОПІС БУДЗЕ ВЫХОДЗІЦЬ РЕГУЛЯРНА КОЖНЫ МЕСЯЦ на 10 АРКУШАХ.

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

На год	На 6 м-цаў	На 3 м-ца	На 1 м-ц	ЦАНА У РОЗЬНІЧНЫМ ПРОДАЖУ
3	1 60	— 90	— 30	40 к.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: ва ўсіх паштовых аддзяленьнях, агенцтвах, ва ўсіх кнігарнях Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва, усімі аддзяленьнямі „Правда“ і спэцыяльнымі ўпаўнаважанымі Выдавецтва „Чырвоная Зьмена“.

ПАДПІСКУ МОЖНА ПАСЫЛАЦЬ у Выдавецтва „Чырвоная Зьмена“ па адрасу: гор. Менск, Комсамольская, 25, або непасрэдна па адрасу рэдакцыі: г. Менск, Савецкая, 68, Дом Пісьменьніка, рэдакцыя „Маладняк“—тэл. 8-77.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

1930 год

ПАДПІСНАЯ ЦАНА НА

На год	
3 р.	—

На 6 м-цаў	
1 р.	50 к.

На 3 м-цы	
—	75 к.

ЦАНА
АСОБНАГА
НУМАРУ 15 к.

Часопісь

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“
прадаецца ўва ўсіх кнігар-
нях Беларускага Дзяржаў-
нага Выд-ва, ЦРК, кіёсках
контрагентства друку і выд.
„Правда“, чыгуначных
і паштовых кіёсках, газэта-
носцаў ува ўсіх гарадох
і мястэчках БССР.

24

НУМАРЫ
НА ГОДІ Л Ю С Т Р А В А Н А Я
Д В У Х Т Ы Д Н Ё В А Я Ч А С О П І С Ь

Адказны рэдактар М. ЧАРОТ

Адрас рэдакцыі: Савецкая, 79.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ высьвятляе ў мастацкім слове і багатай ілюстрацыі рост і разьвіцьцё соцыялістычнага будаўніцтва БССР і ўсяго Савецкага Саюзу, рэканструкцыю народнае гаспадаркі, посьпехі індустрыялізацыі і калектывізацыі сельскай гаспадаркі, шляхі культурнае рэвалюцыі.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ знаёміць чытача з рэвалюцыйнымі падзеямі ўсяго сьвету, а таксама і з важнейшымі зьявішчамі сусьветнай эканомікі і культуры.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ зьмяшчае: апавяданьні, вершы, нарысы, падарожжы, фэльетоны, артыкулы з палітычнага, эканамічнага, культурнага і мастацкага жыцьця, мастацкія навінкі, ілюстрацыі, рэпродукцыі карцін выдатнейшых мастакоў, а таксама гумарэскі, пародыі, старонкі сатыры і гумару з адпаведнымі шаржамі і карыкатурамі.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ адлюстроўвае ўсё бягучае жыцьцё мастацтва як савецкага, так і сусьветнага, найбольш буйныя зьявішчы літаратуры, тэатру і кіно.

ПАДПІСКУ ПРЫМАЮЦЬ: Бюро падпіскі БДВ (Менск, Ленінская, 19), Цэнтральная кнігарня БДВ, усе акруговыя аддзяленьні БДВ, кнігарні ЦРК, кіёскі контрагентства друку, Беларускае газэтнае бюро, усе паштовыя аддзяленьні, усе лістаносцы як у гарадох, так і ў вёсках, і асобы, якія маюць пасьведчаньні.

